JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

PAOLO MENGOZZI

30 päivänä huhtikuuta 2009 [1]

I Tausta, asian käsittelyn vaiheet ja asianosaisten vaatimukset

1. Euroopan yhteisöjen komissio totesi [EY 81] artiklan soveltamista koskevasta menettelystä 26.10.2004 tekemänsä päätöksen K(2004) 4221 lopullinen (asia COMP/F-1/38.338 – PO/Neulat) (jäljempänä riidanalainen päätös) 1 artiklassa, että William Prym GmbH & Co. KG- ja Prym Consumer GmbH & Co. KG -nimiset yhtiöt (jäljempänä Prym tai valittajat) olivat rikkoneet EY 81 artiklan 1 kohtaa osallistumalla useisiin sopimuksiin, joilla yhtäältä jaettiin tuotemarkkinoita segmentoimalla Euroopan kovan lyhyttavaran markkinat ja toisaalta maantieteelliset markkinat segmentoimalla Euroopan neulamarkkinat, yhdessä kahden brittiläisen yrityksen ja niiden tytäryhtiöiden kanssa eli yhtäältä Coats Holdings Ltd:n ja J&P Coats Ltd:n (jäljempänä yhdessä Coats-konserni) ja toisaalta Entaco Group Ltd:n ja Entaco Ltd:n (jäljempänä yhdessä Entaco-konserni) kanssa, tai edistettiin markkinoiden jakamista.

2. Komissio määräsi riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa valittajille 30 miljoonan euron suuruisen sakon.

3. Komissio vahvisti riidanalaisessa päätöksessä tämän sakon kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden ja keston eli kahden sekä 6.2.1962 annetun neuvoston direktiivin N:o 17 [2] 15 artiklan 2 kohdassa että perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 [3] 23 artiklan 3 kohdassa mainitun perusteen mukaan. Laskiessaan valittajille riidanalaisessa päätöksessä määrättyä sakkoa komissio noudatti myös, mainitsematta tätä kuitenkaan nimenomaisesti, menetelmää, joka on esitetty asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta annetuissa vuoden 1998 suuntaviivoissa (jäljempänä suuntaviivat). [4]

4. Komissio otti tutkiessaan kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuutta riidanalaisen päätöksen 317–321 perustelukappaleessa huomioon rikkomisen laadun eli sen, että sillä oli ”todellinen vaikutus markkinoihin”, sekä merkityksellisten maantieteellisten markkinoiden koon. Komissio päätteli näiden tekijöiden perusteella, että kyseisen kartellin osapuolina olleet yritykset olivat

1 – Alkuperäinen kieli: ranska.

2 – Perustamissopimuksen [81] ja [82] artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus (EYVL 1962, 13, s. 204), sellaisena kuin se on muutettuna.

3 – EYVL 2003, L 1, s. 1.

4 – EYVL C 9, s. 3.

syyllistyneet ”erittäin vakavaan” kilpailusääntöjen rikkomiseen, minkä perusteella se vahvisti valittajille määrätyn sakon laskentapohjaksi 20 miljoonaa euroa.

5. Komissio totesi kilpailusääntöjen rikkomisen kestosta, että se oli ulottunut vähintään viiden vuoden kolmen kuukauden pituiselle ajanjaksolle eli 10.9.1994 ja 31.12.1999 väliseen aikaan. Tästä syystä se korotti laskentapohjaa 50 prosenttia, jotta kilpailusääntöjen rikkomisen kesto otettaisiin huomioon. Komissio vahvisti siten valittajien sakon perusmääräksi 30 miljoonaa euroa.

6. Lisäksi komissio jätti riidanalaisen päätöksen 331 perustelukappaleessa ottamatta huomioon valittajien osalta lieventäviä olosuhteita ja korosti erityisesti, että lainvastaisen sopimuksen sovittua aikaisempi lopettaminen ei johtunut sen toimenpiteestä ja että se oli jo ottanut huomioon tämän sovittua aikaisemman lopettamisen todetessaan kilpailusääntöjen rikkomisen keston.

7. Komissio katsoi myös, että ainoastaan Entaco-konserni oli täyttänyt sakkojen määräämättä jättämisestä tai lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa 18.7.1996 annetun komission tiedonannon (jäljempänä yhteistyötiedonanto) [5] B kohdassa asetetut edellytykset. Riidanalaisella päätöksellä valittajille määrätyn sakon kokonaismäärä oli siten 30 miljoonaa euroa.

8. Valittajat vaativat Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 28.1.2005 toimittamallaan kannekirjelmällä ensisijaisesti riidanalaisen päätöksen kumoamista niitä koskevilta osin ja toissijaisesti niille yhteisvastuullisesti määrätyn sakon kumoamista tai sen määrän alentamista.

9. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi 12.9.2007 antamallaan tuomiolla (jäljempänä valituksenalainen tuomio) [6] kanteen osittain eli siltä osin kuin siinä vaadittiin sakon alentamista, sillä se totesi, että valittajilta oli evätty perusteettomasti yhteistyötiedonannon D kohdan 2 alakohdan soveltaminen sillä perusteella, että ne eivät olleet kiistäneet komission 15.3.2004 antamassa väitetiedoksiannossa todettujen seikkojen olemassaoloa. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin alensi EY 229 artiklassa tarkoitetun täyden harkintavaltansa nojalla valittajille määrätyn sakon 27 miljoonaan euroon. Se hylkäsi kanteen muilta osin. Oikeudenkäyntikulujen osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin määräsi, että valittajien oli vastattava 90 prosentista omista kuluistaan sekä korvattava 90 prosenttia

5 – EYVL C 207, s. 4.
6 – Asia T-30/05, Prym ja Prym Consumer v. komissio (Kok., s. II-107).

komission kuluista, kun puolestaan komissio vastasi lopuista kuluista.

II Oikeudellinen arviointi

A *Alustavia huomautuksia*

10. Valittajat hakivat yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 30.11.2007 toimittamallaan kirjelmällä muutosta valituksenalaiseen tuomioon ja vaativat yhteisöjen tuomioistuinta ensisijaisesti kumoamaan kyseisen tuomion siltä osin kuin se oli niille vastainen ja kumoamaan riidanalaisen päätöksen niitä koskevilta osin. Valittajat vaativat toissijaisesti riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa niille määrätyn sakon poistamista tai sen määrän alentamista ja asian palauttamista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen sen ratkaisemista varten. Ne vaativat lisäksi komission velvoittamista korvaamaan kaikki oikeudenkäyntikulut.

11. Komissio vaatii vastineessaan yhteisöjen tuomioistuinta hylkäämään valituksen ja velvoittamaan valittajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

12. Asianosaisten lausumat kuultiin 5.3.2009 pidetyssä istunnossa.

13. Valittajat vetoavat valituksensa tueksi viiteen perusteeseen. Kaksi ensimmäistä, jotka perustuvat puolustautumisoikeuksien loukkaamiseen ja oikeussuojan epäämiseen, tukevat valituksenalaisen tuomion (täydellistä) kumoamista koskevaa vaatimusta. Kaikki muut kolme valitusperustetta koskevat, kuten jäljempänä tarkemmin esitän, yksinomaan valittajille yhteisvastuullisesti määrätyn sakon suuruuden vahvistamista, joten ne voivat, jos vähintään yksi niistä hyväksyttäisiin, aiheuttaa vain valituksenalaisen tuomion osittaisen kumoamisen ja tarvittaessa riidanalaisen päätöksen uudelleenmuotoilun, jos yhteisöjen tuomioistuin toteaisi perussääntönsä 61 artiklan ensimmäisen kohdan mukaisesti, että asia on ratkaisukelpoinen.

14. Todettakoon kuitenkin jo tässä vaiheessa, että yksikään valittajien valituksensa tueksi esittämistä perusteista ei ole mielestäni sellainen, että valituksenalainen tuomio pitäisi kumota edes osittain, vaikka tuomioon sisältyvät perustelut eivät ole täysin moitteettomia, kuten jäljempänä esitän.

B *Ensimmäinen valitusperuste, jonka mukaan puolustautumisoikeuksia, etenkin oikeutta tulla kuulluksi, on loukattu*

1. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

15. Valittajat väittivät ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, että komissio oli loukannut niiden oikeutta tulla kuulluksi eriyttämällä alun perin yhden menettelyn, joka oli nimeltään ”Lyhyttavara”, kahdeksi eri menettelyksi eli yhtäältä niin sanotuksi ”Lyhyttavara: neulat” -nimiseksi menettelyksi (jäljempänä neuloja koskeva asia), joka johti riidanalaisen päätöksen tekemiseen, ja toisaalta niin sanotuksi ”Lyhyttavara: kiinnittimet” -nimiseksi menettelyksi (jäljempänä kiinnittimiä koskeva asia). Ne väittävät, että mikäli komissio olisi kunnioittanut niiden oikeutta tulla kuulluiksi, ne olisivat huomauttaneet sille, että riidanalaisessa päätöksessä määrätyn sakon suuruus pitäisi määrittää kokonaisarvioinnin perusteella, koska neuloja koskeva asia ja kiinnittimiä koskeva asia liittyivät toisiinsa. Valittajat korostavat, että komissio ei ollut ottanut kiinnittimiä koskevaa asiaa huomioon riidanalaisessa päätöksessä, mikä johti siihen, että valittajille viimeksi mainitussa päätöksessä määrätty sakko on huomattavasti suurempi (noin 8,9 prosenttia kantajien maailmanlaajuisesta kokonaisliikevaihdosta) kuin se olisi ollut, jos nämä kaksi asiaa olisi tutkittu yhdessä.

16. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi nämä perustelut. Se totesi aluksi valituksenalaisen tuomion 61 kohdassa, että valittajille 15.3.2004 toimitetun väitetiedoksiannon otsikkona oli yksiselitteisesti ”Väitetiedoksianto asiassa PO/lyhyttavara: neulat” ja että näin ollen valittajat tiesivät viimeistään kyseisenä päivänä, että komissio oli aloittanut erillisen menettelyn neulamarkkinoiden osalta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mielestä valittajat kykenivät siten puolustautumaan menettelyjen eriyttämistä vastaan väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa.

17. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin lisäsi valituksenalaisen tuomion 63–66 kohdassa seuraavaa:

”63 Perusteluista, jotka koskevat 10 prosentin kattoa ja komission väitettyä velvollisuutta tehdä ’kokonaisarviointi’ neuloja ja kiinnittimiä koskevissa asioissa, on todettava, että asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa säädetään ainoastaan, että sakko voi olla kunkin rikkomiseen osallisen osalta enintään kymmenen prosenttia sen edellisen tilikauden liikevaihdosta. Tässä säännöksessä ei viitata yritykselle määrättyjen eri sakkojen summaan. Jos kantajat ovat todellisuudessa syyllistyneet eri kilpailusääntöjen rikkomisiin, sillä, että rikkomiset todetaan useissa päätöksissä tai yhdessä päätöksessä, ei ole merkitystä. Ainoa ratkaistava kysymys on se, onko todellisuudessa kyse erillisistä kilpailusääntöjen rikkomisista vai ei.

64 Tässä yhteydessä komission oikeus eriyttää ja yhdistää menettelyjä objektiivisin perustein on tunnustettu implisiittisesti yhdistetyissä asioissa T-71/03, T-74/03, T-87/03 ja T-91/03, Tokai Carbon ym. vastaan komissio, 15.6.2005 annetussa tuomiossa (– – jäljempänä asiassa Tokai II annettu tuomio). Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi kyseisen tuomion 118 kohdassa, että komissio sai määrätä SGL Carbonille, joka oli yksi tämän asian kantajista, kolme erillistä sakkoa (kahdella päätöksellä), jotka kaikki olivat asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdassa asetettujen rajojen mukaisia, sillä edellytyksellä, että SGL Carbon oli rikkonut EY 81 artiklan 1 kohdan määräyksiä kolmella eri rikkomisella.

65 Tässä tapauksessa tilanne ei ole täysin verrattavissa tilanteeseen, joka oli edellä 64 kohdassa mainitussa asiassa Tokai II annetun tuomion kohteena, sillä neuloja ja kiinnittimiä koskevat asiat ovat kantajien mukaan päällekkäisiä alkuperänsä, merkityksellisten markkinoiden, kilpailusääntöjen rikkomisen kattaman ajanjakson ja asianomaisten yritysten osalta. Kantajat näet ilmoittavat, että kiinnittimiä koskevaan asiaan liittyvässä väitetiedoksiannossa oleva markkinoiden määritelmä vastaa 'lähes sana sanalta' riidanalaisen päätöksen 46 perustelukappaleessa esitettyä määritelmää.

66 Näiden väitteiden oikeellisuus voidaan kuitenkin selvittää vasta kiinnittimiä koskevassa asiassa tehtävän päätöksen jälkeen. Komissio totesi suullisessa käsittelyssä, että kiinnittimiä koskevaan asiaan liittyvää hallinnollista menettelyä ei ollut viety päätökseen ja että päätöstä ei ollut vielä tehty. Näin ollen kaikki oletukset sen mahdollisesta lopputuloksesta ja väitetystä menettelyjen eriyttämisen objektiivisten perusteiden puuttumisesta (ks. tämän vaatimuksen osalta edellä 64 kohdassa mainitun asiassa Tokai II annetun tuomion 119–124 kohta) ovat spekulatiivisia eikä niillä voida kyseenalaistaa riidanalaisen päätöksen laillisuutta."

2. Asianosaisten lausumat

18. Valittajat vetoavat nyt käsiteltävässä valitusperusteessa siihen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen todetessaan valituksenalaisen tuomion 61 kohdassa, että ne tiesivät viimeistään 15.3.1994 päivätystä väitetiedoksiannosta lähtien, että komissio aloittaisi erillisen menettelyn neulamarkkinoiden osalta, ja että ne kykenivät näin ollen puolustautumaan menettelyn eriyttämistä vastaan. Valittajien mielestä pelkkä tietoisuus menettelyn eriyttämisestä ei riitä, jotta ne voisivat käyttää tehokkaasti puolustautumisoikeuksiaan. Niiden mielestä komission olisi pitänyt ilmoittaa tosiseikat ja perustelut, joiden vuoksi se oli eriyttänyt menettelyn, sillä 15.3.1994 päivätystä väitetiedoksiannosta ilmenee yksinomaan, että komissio katsoi, että valittajien menettely neulojen alalla oli erillinen kilpailusääntöjen rikkominen kiinnitinalalla tapahtuneeseen toimintaan nähden. Valittajien mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeudellisesta virheestä seurasi, että niiltä on evätty mahdollisuus vedota siihen, että oli lukuisia niiden valituk-

sessaan esittämiä seikkoja, jotka viittasivat siihen, että neuloja ja kiinnittimiä koskevissa asioissa toteutettuja toimenpiteitä oli pidettävä ainakin osittain asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna yhtenä jatkettuna kilpailusääntöjen rikkomisena. Valittajat korostivat istunnossa, että ne olivat nostaneet ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kumoamiskanteen asiassa COMP/E-1/39.168 – Kova lyhyttavara: kiinnittimet [7] 19.9.2007 tehdystä komission päätöksestä K(2007) 4257 lopullinen (jäljempänä kiinnittimiä koskevassa asiassa tehty päätös).

19. Komissio toteaa vastineessaan yhtäältä, että tämä valitusperuste on jätettävä tutkimatta, koska valittajat vetoavat ensimmäistä kertaa siihen, että kiinnittimiä koskevassa asiassa tehdyssä päätöksessä todettu neljäs kilpailusääntöjen rikkominen muodostaa yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatketun kilpailusääntöjen rikkomisen riidanalaisessa päätöksessä todetun rikkomisen kanssa. Sen mielestä valittajat eivät näet ole missään vaiheessa esittäneet tällaista vaatimusta edes yleisellä tasolla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. Komissio viittaa tässä yhteydessä erityisesti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esitetyn kannekirjelmän 12–23 kohtaan, joissa valittajat väittivät, että jos ne olisivat tienneet näiden kahden menettelyn eriyttämisestä, ne olisivat huomauttaneet, että sakko ei saisi ylittää 10 prosentin kattoa liikevaihdosta laskettuna näissä kahdessa menettelyssä. Toisaalta komissio katsoo myös, että valittajien väite, jonka mukaan komissio on laiminlyönyt perusteluvelvollisuuden eriyttäessään menettelyn, on jätettävä tutkimatta tai toissijaisesti hylättävä perusteettomana.

3. Oikeudellinen arviointi

a) Valitusperusteen laajuus ja tutkittavaksi ottaminen

20. Aluksi on huomautettava, että yhteisöjen tuomioistuin on valitusasioissa lähtökohtaisesti toimivaltainen tutkimaan ainoastaan oikeudellisen ratkaisun, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt sille esitetyistä perusteista. [8] Asianosainen ei siten pääsääntöisesti voi esittää ensi kertaa vasta yhteisöjen tuomioistuimessa vaatimuksilleen perusteita, joihin hän ei ole ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa vedonnut, koska tämä merkitsisi sitä, että yhteisöjen tuomioistuin voisi valvoa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen omaksuman ratkaisun laillisuutta sellaisten perusteiden kannalta, joita ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei olisi joutunut tutkimaan. [9]

21. Nyt käsiteltävässä asiassa on kiistatonta, että valittajat ovat vedonneet ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa olennaisten menettelymääräysten rikkomista koskevan kanneperusteen yhteydessä siihen, että niiden oikeutta tulla kuulluksi on loukattu

7 – Tämä kanne, joka on parhaillaan vireillä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, on kirjattu diaarinumerolla T-454/07.

8 – Ks. vastaavasti esim. asia C-266/05 P, Sison v. neuvosto, tuomio 1.2.2007 (Kok., s. I-1233, 95 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

9 – Ks. vastaavasti em. asia Sison v. neuvosto.

siltä osin kuin ne eivät ole kyenneet esittämään huomautuksiaan neuloja koskevan menettelyn ja kiinnittimiä koskevan menettelyn eriyttämisestä ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä.

22. Valittajat toistavat nämä väitteet valituksessaan ja arvostelevat erityisesti valituksenalaisen tuomion 61 kohtaa, mutta näyttävät laajentavan perusteensa ”puolustautumisoikeuksien loukkaamiseen, erityisesti kuulluksi tulemista koskevan oikeuden loukkaamiseen”, ilman että ne kuitenkaan väittäisivät samalla, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi itse loukannut tätä oikeutta valituksenalaisen tuomion antamiseen johtaneessa menettelyssä. Kuulluksi tulemista koskeva oikeus on vain yksi puolustautumisoikeuksien käyttämistapa. Näin ollen vaikuttaa siltä, että ensimmäisen valitusperusteen tutkiminen on rajoitettava ainoastaan sen selvittämiseen, onko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin menetellyt perustellusti hylätessään valittajien väitteen, joka koski kuulluksi tulemista koskevan oikeuden loukkaamista.

23. Ennen tätä tutkimusta on vastattava komission esittämiin kahteen oikeudenkäyntiväitteeseen. Todettakoon heti, että ne on mielestäni hylättävä.

24. Ensimmäisestä oikeudenkäyntiväitteestä on aluksi huomautettava, että valitusperuste, sellaisena kuin sen edellä rajasin, jonka mukaan kuulluksi tulemista koskevaa oikeutta on loukattu, ei ole missään tapauksessa uusi peruste, jota ei olisi käsitelty pääasian tutkineessa tuomioistuimessa ja jota yhteisöjen tuomioistuin ei oikeuskäytännön mukaan voisi lähtökohtaisesti tutkia muutoksenhaun yhteydessä. [10]

25. Komissio osoittaa tämän jälkeen vastineessaan tiettyä epäröintiä sen suhteen, miten olisi luonnehdittava uudeksi väitettyä valittajien väitettä, joka liittyy yhtenä kokonaisuutena pidettävään jatketun kilpailusääntöjen rikkomisen olemassaoloon kahden menettelyn eli neuloja koskevan menettelyn ja kiinnittimiä koskevan menettelyn yhteydessä, kun se on viitannut sekä uuteen ”perusteluun” että uuteen ”perusteeseen”. [11]

26. Vaikka tämä luonnehdinta vaikuttaa olennaisen tärkeältä sen kannalta, onko hyväksyttävä vai hylättävä oikeudenkäyntiväite, joka koskee uuden perusteen esittämistä muutoksenhakua käsittelevässä yhteisöjen tuomioistuimessa, yhteisöjen tuomioistuin tutkii kuitenkin varsin harvoin tämän kysymyksen, sillä se tyytyy toisinaan vain luonnehtimaan kulloistakin väitettä ”perusteluksi” ja hyväksyy sen tutkimisedellytysten täyttymisen pyrkimättä tutkimaan etukäteen, onko kyseessä todellisuudessa peruste, [12] tai kyseenalaisemmin ja mielestäni virheellisesti rinnastamaan uusien perusteiden esittämisen tutkittamatta jättämistä koskevaan järjestelmään kaikki uudet perustelut, joita valittajat esit-

10 – Ks. edellä alaviitteessä 8 mainittu oikeuskäytäntö.

11 – Ks. tältä osin vastineen 3 kohta.

12 – Ks. tältä osin asia C-229/05 P, PKK ja KNK v. neuvosto, tuomio 18.1.2007 (Kok., s. I-439, 66 kohta), jossa yhteisöjen tuomioistuin täsmensi ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehtyyn eurooppalaiseen yleissopimukseen perustuvien perustelujen tutkittavaksi ottamisen osalta, että ”– – valittaja voi vedota valituksessa mihin tahansa asian kannalta merkitykselliseen perusteluun, kunhan valituksella ei muuteta oikeudenkäynnin kohdetta siitä, millainen se oli ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. Toisin kuin neuvosto väittää, ei ole välttämätöntä, että jokaista perustelua, johon vedotaan valituksen yhteydessä, on ensin käsitelty ensimmäisessä oikeusasteessa. Tämänkaltaista rajoitusta ei voida hyväksyä, sillä sen vaikutuksesta muutoksenhakumenettelyn tarkoituksesta jäisi merkittävä osa toteutumatta”.

tävät perustetta tukeakseen, ja toteamaan, että kyseistä perustelua ei voida tutkia. [13]

27. Katson omasta puolestani, että nyt käsiteltävässä asiassa on tärkeää selvittää, perustuuko yhtenä kokonaisuutena pidettävään kilpailusääntöjen rikkomisen olemassaoloa koskevaan väitteeseen vetoaminen eri oikeudelliseen perustaan kuin kuulluksi tulemista koskevan oikeuden loukkaamista koskeva peruste, missä tapauksessa tätä ensimmäistä väitettä on pidettävä erillisenä ja uutena oikeudellisena perusteena, joka on jätettävä tutkimatta, koska se on esitetty ensi kertaa yhteisöjen tuomioistuimessa, vai onko tämä väite esitetty vain kuulluksi tulemista koskevan oikeuden loukkaamista koskevan perusteen tueksi, missä tapauksessa kyseessä on siis vain perustelu, joka pitäisi tutkia. [14]

28. Tässä tapauksessa valituskirjelmästä ja komission vastineesta ilmenee, että yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatketun kilpailusääntöjen rikkomisen olemassaoloa koskeva väite, jota kiistattomasti ei ole esitetty tässä muodossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, on ilmeisesti esitetty vain seurauksena siitä, että komission on väitetty loukanneen oikeutta tulla kuulluksi. Valittajat näet mainitsevat nimenomaisesti erityisesti valituskirjelmänsä 12 ja 13 kohdassa vaikutukset, joita tällä väitetyllä menettelyvirheellä on ollut ja joita ne ovat kehitelleet valituskirjelmänsä jaksossa, jonka otsikkona on ”Menettelyvirheen vaikutukset valittajien aineelliseen tilanteeseen”, ja viitanneet oikeuskäytäntöön, jonka mukaan puolustautumisoikeuksien loukkaamisesta voi seurata päätöksen kumoaminen ainoastaan, jos menettely olisi voinut johtaa toisenlaiseen tulokseen ilman kyseistä menettelyvirhettä. [15] Valittajat esittävät siis valituksessaan väitteitä, joiden mukaan oli olemassa useita todisteita, jotka viittasivat siihen, että neuloja koskevassa asiassa ja kiinnittimiä koskevassa asiassa toteutettuja toimia oli pidettävä yhtenä jatkettuna kilpailusääntöjen rikkomisena, ainoastaan siinä tarkoituksessa, että ne osoittaisivat sen vaikutuksen, joka väitetyllä kuulluksi tulemista koskevan oikeuden loukkaamisella on ollut niiden tilanteeseen ja riidanalaiseen päätökseen. Näin ollen kyseessä on väite, joka on vain esitetty tukemaan kuulluksi tulemista koskevan oikeuden loukkaamiseen perustuvaa oikeudellista perustetta. Tätä väitettä on siten pidettävä perusteluna, joka on tutkittava.

29. Lopuksi valituksenalaisen tuomion 63–66 kohdasta ilmenee, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todellakin ottanut kantaa kuulluksi tulemista koskevan oikeuden loukkaamiseen perustuvan kanneperusteen yhteydessä siihen kysymykseen, oliko komissio mahdollisesti eriyttänyt yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatketun kilpailusääntöjen rikkomisen. Edellä 15 ja 28 kohdassa mainituista valittajien perusteluista, jotka koskevat vaikutusta, joka sillä, että komissio on loukannut kuulluksi tulemista koskevaa oikeutta, on ollut riidanalaisen päätöksen määräysosaan, on tosin todettava, että tällaisia ensimmäisen oikeusasteen

13 – Ks. mm. asia C-167/04 P, JCB Service v. komissio, tuomio 21.9.2006 (Kok., s. I-8935), jonka 114 kohdassa todetaan, että ”yhteisöjen tuomioistuin on – – valitusasioissa toimivaltainen tutkimaan ainoastaan oikeudellisen ratkaisun, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt sille esitetyistä perusteista ja perusteluista”. Ks. myös asia C-202/07 P, France Télécom v. komissio, tuomio 2.4.2009 (Kok., s. I-2369, 59 ja 60 kohta).

14 – Yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-167/06 P, Komninou ym. v. komissio, 25.10.2007 antamassaan tuomiossa (24 kohta) tekemän oikeudellista väitettä ja perustetta koskevan erottelun perusteella.

15 – Ks. tältä osin erityisesti asia C-301/87, Ranska v. komissio, tuomio 14.2.1990 (Kok., s. I-307, Kok. Ep. X, s. 319, 31 kohta). Ks. vastaavasti myös asia C-308/04 P, SGL Carbon v. komissio, tuomio 29.6.2006 (Kok., s. I-5977, 98 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

tuomioistuimen arviointeja ei varmastikaan ole voitu, vaikka ne olisi muotoiltu hieman sekavastikin, esittää muutoin kuin ylimääräisinä perusteluina, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on hylännyt kuulluksi tulemista koskevan oikeuden loukkaamiseen perustuvan valittajien väitteen.

30. Kun kyse on valitusperusteesta, joka voidaan ottaa tutkittavaksi, lähtökohtaisesti valittajan asiana on esittää haluamallaan tavalla perustelut kyseisen valitusperusteen tueksi, ja valittaja voi joko nojautua jo ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esittämiinsä perusteluihin tai esittää perusteluja, jotka ovat uusia erityisesti suhteessa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kannanottoihin. Muutoin muutoksenhakumenettelyn tarkoitus jäisi osaksi toteutumatta. [16]

31. Edellä esitetyn perusteella on joka tapauksessa ilmeistä, että valittajien valituskirjelmänsä 13–29 kohdassa esittämiä väitteitä, jotka koskevat neuloja koskevalle menettelylle ja kiinnittimiä koskevalle menettelylle yhteisen yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatketun kilpailusääntöjen rikkomisen olemassaoloa, ei voida tulkita siten, että niillä pyrittäisiin esittämään yhteisöjen tuomioistuimessa valitusperuste, joka koskee oikeudellista virhettä tai arviointivirhettä riidanalaisen päätöksen 250–260 perustelukappaleessa esitetyissä toteamuksissa, joiden mukaan kyseisessä päätöksessä yksilöidyillä markkinoilla oli toteutettu yhtenä kokonaisuutena pidettävä jatkettu kilpailusääntöjen rikkominen. Oikeuskäytännössä on näet katsottu, että mikäli näin olisi, tällainen riidanalaisen päätöksen aineellista oikeellisuutta koskeva peruste olisi jätettävä tutkimatta, jos olisi kiistatonta, että sitä ei olisi esitetty ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa.

32. Toiseksi myöskään komission oikeudenkäyntiväitettä, joka liittyy valittajien väitteeseen, joka koskee menettelyn eriyttämistä rasittavaa perustelujen puuttumista, ei voida mielestäni hyväksyä.

33. Myönnettäköön tosin, että tätä väitettä pitäisi pitää eri perusteena kuin perustetta, joka koskee kuulluksi tulemista koskevan oikeuden loukkaamista, ja on kiistatonta, että siihen ei ole vedottu ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa.

34. Tämä kaksiosainen toteamus saattaisi johtaa siihen, että tämä peruste jätettäisiin tutkimatta sillä perusteella, että se on uusi. Huomautettakoon lisäksi, että yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut asiassa O'Hannrachain vastaan parlamentti antamassaan tuomiossa, että väitettä, jossa vaadittiin toteamaan perusteluvelvollisuuden laiminlyönti, johon yhteisön toimielimen väitettiin syyllistyneen mutta johon ei ollut vedottu asiakysymyksen tutkineessa tuomioistuimessa, ei voitu tutkia, koska yhteisöjen tuomioistuimen muutoksenhaun yhteydessä käsittelemä asia ei voi olla laajempi kuin asia, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tutkinut. [17]

16 – Ks. em. asia PKK ja KNK v. neuvosto, tuomion 64 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

17 – Asia C-121/01 P, tuomio 5.6.2003 (Kok., s. I-5539, 39 kohta).

35. Viimeksi mainitussa tuomiossa omaksuttu näkemys on kuitenkin mielestäni liian jäykkä, koska siinä ei oteta huomioon yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, jonka mukaan perusteluvelvollisuuden laiminlyönti on oikeusjärjestyksen perusteita koskeva peruste, joka yhteisöjen tuomioistuinten on tutkittava viran puolesta. [18] Kuten yhteisöjen tuomioistuin on äskettäin todennut muutoksenhaussa yhdistetyissä asioissa Chronopost ja La Poste vastaan UFEX ym. antamansa tuomion 49 ja 50 kohdassa, oikeusjärjestyksen perusteita koskeva peruste voidaan tutkia missä tahansa oikeudenkäynnin vaiheessa, vaikka asianomainen, joka siihen vetoaa, olisi pidättäytynyt tekemästä sitä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. [19] Tässä yhteydessä on huomautettava, että yhteisöjen tuomioistuin on viitannut edellä mainitun tuomion 49 kohdassa asiassa komissio vastaan Daffix antamansa tuomion [20] 25 kohtaan, jossa vedottiin perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiin. Tämä viittaus antaa aiheen ajatella, että yhteisöjen tuomioistuin on implisiittisesti mutta välttämättä hyväksynyt sen, että perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiin ja erityisesti perustelujen puutteellisuuteen pitäisi voida vedota muutoksenhaun yhteydessä siitä huolimatta, että siihen ei ole vedottu asiakysymyksen tutkineessa tuomioistuimessa.

36. Valittajat näyttävät joka tapauksessa arvostelevan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että tämä ei ole tutkinut viran puolesta väitettyä perustelujen puuttumista, joka rasittaa tutkimusmenettelyn eriyttämistä kahdeksi erilliseksi menettelyksi.

37. Näin ollen katson, että yhteisöjen tuomioistuimen pitäisi hylätä komission kaksi perustelua, joiden mukaan ensimmäinen valitusperuste olisi jätettävä tutkimatta.

b) Asiakysymys

38. Nyt käsiteltävä valitusperuste pitäisi mielestäni hylätä asiakysymyksen osalta.

39. Valittajat eivät ensinnäkään voi mielestäni arvostella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että se on todennut valituksenalaisen tuomion 61 kohdassa, että ne olisivat kyenneet esittämään huomautuksensa menettelyn eriyttämisestä vastatessaan väitetiedoksiantoon, joka niille osoitettiin 15.3.2004 ja jonka otsikkona oli yksiselittei-

18 – Ks. mm. asia C-367/95 P, komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomio 2.4.1998 (Kok., s. I-1719, 67 kohta) ja asia C-265/97 P, VBA v. Florimex ym., tuomio 30.3.2000 (Kok., s. I-2061, 114 kohta). Ks. myös oikeusjärjestyksen perusteita koskevan perusteen käsitteestä asiassa C-443/05 P, Common Market Fertilizers v. komissio, esittämäni ratkaisuehdotuksen 102–104 kohta (tuomio 13.9.2007, Kok., s. I-7209). Toimen perusteluvelvollisuudesta oikeusjärjestyksen perusteita koskevana kysymyksenä, joka tuomioistuimen on tutkittava viran puolesta, on todettava, että vaikuttaa siltä, että oikeuskäytännössä ei eritellä perusteluja koskevien sääntöjen kaksiosaista tehtävää eli yhtäältä tehtävää mahdollistaa tuomioistuimen harjoittama laillisuusvalvonta (objektiivinen tarkoitus) ja toisaalta tehtävää varmistaa se, että niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt, jotta he voivat puolustaa oikeuksiansa ja selvittää toimen perusteltavuuden (subjektiivinen tarkoitus) (ks. tästä kaksiosaisesta tehtävästä mm. yhdistetyt asiat 43/82 ja 63/82, VBVB ja VBBB v. komissio, tuomio 17.1.1984 (Kok., s. 19, Kok. Ep. VII, s. 421, 22 kohta); asia C-360/92 P, Publishers Association v. komissio, tuomio 17.1.1995 (Kok., s. I-23, 39 kohta) ja asia C-338/00 P, Volkswagen v. komissio, tuomio 18.9.2003 (Kok., s. I-9189, 124 kohta). Em. asiassa O'Hannrachain v. parlamentti annetussa tuomiossa hyväksytty tutkimisedellytysten täyttymättä jääminen ei näytä perustuvan tämäntyyppiseen erotteluun. Kun otetaan huomioon puolustautumisoikeuksien noudattamisen yksinomaisen subjektiivinen tarkoitus, näiden oikeuksien (tai kuulluksi tulemista koskevan oikeuden) loukkaamiseen perustuvaa perustetta ei mielestäni voida pitää oikeusjärjestyksen perustetta koskevana perusteena. Yhteisöjen tuomioistuinten ei siis pitäisi voida tutkia tällaista perustetta viran puolesta.

19 – Yhdistetyt asiat C-341/06 P ja C-342/06 P, tuomio 1.7.2008 (Kok., s. I-4777).

20 – Asia C-166/95 P, tuomio 20.2.1997 (Kok., s. I-983, 25 kohta).

sesti ”Väitetiedoksianto asiassa PO/lyhyttavara: neulat”.

40. Tässä yhteydessä on muistutettava siitä, että asetuksessa N:o 17 (ja asetuksessa N:o 1/2003) tarkoitettu väitetiedoksianto on valmisteluasiakirja menettelyn päätteeksi tehtävään päätökseen nähden. Tällä asiakirjalla rajataan vireille pannun hallinnollisen menettelyn kohde, joten sillä estetään se, että komissio ottaa päätöksessään huomioon muita väitteitä. Tässä asiakirjassa on ilmoitettava olennaiset seikat, joihin komissio nojautuu menettelyn tässä vaiheessa. Tosiseikkoja tai oikeudellisia seikkoja koskevat arvioinnit, joita komissio esittää väitetiedoksiannossa, ovat siten vain väliaikaisia. [21]

41. Puolustautumisoikeuksien noudattaminen edellyttää myös sitä, että asianomainen yritys saa hallinnollisen menettelyn kuluessa ilmaista asianmukaisesti näkemyksensä esiin tuotujen tosiseikkojen ja olosuhteiden paikkansapitävyydestä ja merkityksestä sekä niistä asiakirjoista, joita komissio on käyttänyt EY:n perustamissopimuksen rikkomista koskevan väitteensä tukena. [22] Komission täytyy ottaa huomioon hallinnollisessa menettelyssä esille tulleet seikat joko hylätäkseen virheelliseksi osoittautuneet väitteet tai muuttaakseen ja täydentääkseen, sekä tosiseikkojen osalta että oikeudellisesti, hyväksymiensä väitteiden tukena olevaa argumentaatiota. [23]

42. Toisin sanoen asianomaiselle yritykselle ilmoitetaan juuri väitetiedoksiannossa kaikista niistä olennaisista seikoista, joihin komissio menettelyn tässä vaiheessa perustaa näkemyksensä, ja asianomainen yritys voi vasta tämän tiedoksiannon lähettämisen jälkeen täysimääräisesti käyttää puolustautumisoikeuksiaan. [24]

43. Tässä tapauksessa 15.3.2004 päivätyllä väitetiedoksiannolla on yksiselitteisesti rajattu sen hallinnollisen menettelyn kohde, joka on johtanut riidanalaisen päätöksen ”lyhyttavara: neulat” tekemiseen.

44. Tämä maininta oli riittävä, jotta valittajat olisivat kyenneet esittämään näkemyksensä menettelyn eriyttämisestä ja riitauttaa sen, jos ne olisivat katsoneet, että tämä eriyttäminen oli niiden etujen vastainen.

21 – Ks. vastaavasti yhdistetyt asiat 142/84 ja 156/84, British American Tobacco ja Reynolds Industries v. komissio, määräys 18.6.1986 (Kok., s. 1899, 13 kohta); yhdistetyt asiat 142/84 ja 156/84, British American Tobacco ja Reynolds Industries v. komissio, tuomio 17.11.1987 (Kok., s. 4487, Kok. Ep. IX, s. 249, 70 kohta) ja yhdistetyt asiat C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomio 7.1.2004 (Kok., s. I-123, 67 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

22 – Em. yhdistetyt asiat Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomion 66 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

23 – Ks. asia 41/69, ACF Chemiefarma v. komissio, tuomio 15.7.1970 (Kok., s. 661, Kok. Ep. I, s. 455, 92 kohta) ja em. yhdistetyt asiat Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomion 67 kohta sekä em. yhdistetyt asiat British American Tobacco ja Reynolds Industries v. komissio, määräyksen 13 kohta.

24 – Ks. asia C-407/04 P, Dalmine v. komissio, tuomio 25.1.2007 (Kok., s. I-829, 59 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

45. Todettakoon lisäksi, ilman että on tarpeen antaa ratkaisua tämän väitteen oikeellisuudesta, että valittajat myöntävät nimenomaisesti valituskirjelmänsä 10 kohdassa, että 15.3.2004 päivätystä väitetiedoksiannosta ilmeni, että komissio katsoi niiden toiminnan neuloja koskevassa asiassa muodostavan erillisen kilpailusääntöjen rikkomisen niiden kiinnitinalan toimintaan nähden.

46. Tämä myöntäminen osoittaa, että valittajat olisivat erittäin hyvin voineet esittää hyödyllisellä tavalla näkemyksensä menettelyn eriyttämisestä väitetiedoksiannon vaiheessa. Valittajat eivät ole selvästikään esittäneet syitä, joiden vuoksi ne eivät olisi kyenneet esittämään edes tiivistetyssä muodossa huomautuksiaan tästä ainakin väliaikaisesta komission kannanotosta vastatessaan väitetiedoksiantoon, johon vastaamiseksi niillä oli käytettävissään yli kahden kuukauden määräaika väitetiedoksiannon antamisesta, vaikka niille oli ilmoitettu kannanotosta ja ne olivat tietoisia siitä.

47. Lisättäköön, että tällaisten huomautusten muotoilu menettelyn tässä vaiheessa ei olisi merkinnyt sitä, että valittajat olisivat myöntäneet kilpailusääntöjen rikkomisen olemassaolon kiinnittimiä koskevassa asiassa, [25] mitä valittajat eivät ole väittäneetkään.

48. Toiseksi myöskään väite, jonka mukaan menettelyn eriyttämistä väitetiedoksiannon vaiheessa rasittaisi perustelujen puuttuminen, ei voi menestyä.

49. On muistettava, että hallinnollinen menettely, joka johtaa EY 81 artiklan 1 kohdan rikkomisen toteavan päätöksen tekemiseen, sisältää yleensä kaksi vaihetta, jotka vastaavat kumpikin *omaa sisäistä logiikkaansa*. Ensimmäisen vaiheen eli väitetiedoksiantoa edeltävän tutkimusvaiheen on annettava komissiolle mahdollisuus ottaa kantaa menettelyn kulkuun. Jälkimmäisen vaiheen, joka ulottuu väitetiedoksiannosta lopullisen päätöksen tekemiseen, on annettava komissiolle mahdollisuus ottaa lopullisesti kantaa väitettyyn kilpailusääntöjen rikkomiseen. [26]

25 – Oikeuskäytännön mukaan komissiolla on oikeus velvoittaa – tarvittaessa päätöksellä – yritys toimittamaan kaikki tarvittavat tiedot tämän yrityksen tiedossa mahdollisesti olevista seikoista, mutta se ei voi vaatia yritystä antamaan sellaisia vastauksia, joiden seurauksena sen olisi myönnettävä sellainen kilpailusääntöjen rikkominen, josta komission on hankittava selvitys (ks. em. asia Dalmine v. komissio, tuomion 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

26 – Ks. tästä yhdistetyt asiat C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ja C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomio 15.10.2002 (Kok., s. I-8375, 182–184 kohta) ja asia C-105/04 P, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied v. komissio, tuomio 21.9.2006 (Kok., s. I-8725, 38 kohta).

50. Kuten valittajat ovat valituskirjelmässään myöntäneet, 15.3.2004 päivätystä väitetiedoksiannosta ilmeni, että komissio katsoi, että kyseisessä asiakirjassa tarkoitettu kilpailusääntöjen rikkominen eli rikkominen, joka liittyi alueeseen ”lyhyttavara: neulat”, *muodosti yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatketun kilpailusääntöjen rikkomisen*. Valittajat ovat siten hyvinkin ymmärtäneet viimeistään 15.3.2004 päivätyn väitetiedoksiannon tiedoksiantopäivänä syyn, jonka vuoksi menettely eriytettiin kyseisestä väitetiedoksiannosta lähtien kahdeksi erilliseksi menettelyksi, joista toinen johti riidanalaisen päätöksen tekemiseen.

51. Toisin kuin valittajat väittävät, en katso tässä yhteydessä, että komissio voitaisiin velvoittaa selittämään yksityiskohtaisemmin syyt, joiden vuoksi se rajaa väitetiedoksiannon kaltaisen asiakirjan kohteen, kun tällaisen asiakirjan itsensä nimenomaisena tehtävänä on rajata sen hallinnollisen menettelyn vaiheen kohde, jonka nojalla komission on otettava lopullisesti kantaa väitettyyn kilpailusääntöjen rikkomiseen. [27] Valittajien ehdottamasta lähestymistavasta näet seuraisi, että komission edellytettäisiin selittävän väliaikainen kantansa, sellaisena kuin se on rajattu väitetiedoksiannossa, niiden seikkojen osalta, jotka ilmenevät sellaisista alustavista tutkimustoimenpiteistä, joita tämä toimielin ei katso tarpeelliseksi sisällyttää kyseiseen hallinnollisen menettelyn vaiheeseen. Komissio ei olisi siten ainoastaan velvollinen ilmoittamaan oikeuskäytännön mukaisesti väitetiedoksiannossa kaikki olennaiset seikat, joihin se perustaa menettelyn tässä vaiheessa väitteensä kilpailusääntöjen rikkomisen olemassaolosta, vaan sisällyttämään siihen myös yksityiskohtaiset perustelut, jotka koskevat seikkoja (jotka eivät ole olennaisia), joihin se ei aio nojautua tässä hallinnollisessa menettelyssä.

52. Tällaisen perusteluvelvollisuuden asettaminen hallinnollisen menettelyn tässä vaiheessa olisi mielestäni liiallista.

53. Nyt käsiteltävässä asiassa on lisäksi tärkeää korostaa, kuten valittajat ovat todenneet kirjelmissään, että silloin, kun 15.3.2004 päivätty väitetiedoksianto annettiin, komissio ei ollut vielä saattanut päätökseen kiinnittimiä koskevaa tutkimusmenettelyä ja että näin ollen se ei ollut osoittanut niille tässä asiassa väitetiedoksiantoa, koska se annettiin vasta 16.9.2004. Näin ollen on vielä vaikeampaa ymmärtää, miten komissiolta voitaisiin vaatia erityisiä perusteluja menettelyn eriyttämiselle sen asiassa ”lyhyttavara: neulat” antaman ensimmäisen väitetiedoksiannon antamisen aikana, vaikka tässä vaiheessa ei ollut vielä olemassa mitään toista asiakirjaa, jolla olisi ollut tarkoitus todeta EY 81 artiklan 1 kohdan toisen rikkomisen olemassaolo.

54. Todettakoon lisäksi, että yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi asiassa van Landewyck ym. vastaan komissio antamassaan tuomiossa perusteen, joka koski kolmen alun perin erillisen menettelyn sääntöjenvastaista ja perustelematonta yhdistämistä päätöksessä, jolla todettiin EY 81 artiklan rikkominen, sillä

27 – Ks. tältä osin em. yhdistetyt asiat Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomion 183 kohta.

perusteella, että asianomaisille yrityksille ja yritysten yhteenliittymille oli annettu mahdollisuus esittää näkemyksensä hallinnollisen menettelyn yhteydessä huomioon otetuista väitteistä, joiden taustalla olivat saman menettelyn aikana tehdyt useat perättäiset kantelut. [28] Vaikka kyseisessä asiassa nostetun kanteen kohteena ollutta päätöstä ei ollut perusteltu näiden kolmen menettelyn ”yhdistämisen” osalta, yhteisöjen tuomioistuin totesi, että ei ole esteitä sille, etteikö komissio voisi ratkaista yhdellä päätöksellä rikkomista, josta on saman menettelyn aikana tehty useita perättäisiä kanteluita. [29]

55. En ymmärrä, miksi komissiolla pitäisi olla raskaampi perusteluvelvollisuus sellaisessa tapauksessa, jossa komissio eriyttää menettelyn, kun väitetiedoksiannolla on annettu valittajille mahdollisuus esittää näkemyksensä tästä eriyttämisestä riidanalaisen päätöksen tekemiseen johtaneen hallinnollisen menettelyn yhteydessä. Muistutettakoon siitä, että valittajat eivät ole missään vaiheessa vedonneet ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa oikeudelliseen virheeseen tai arviointivirheeseen, jonka komissio olisi tehnyt riidanalaisessa päätöksessä tämän päätöksen 250–260 perustelukappaleessa esitetyissä toteamuksissa, joiden mukaan kyseisen päätöksen kohteena olevilla markkinoilla oli toteutettu ”yhtenä kokonaisuutena pidettävä jatkettu” EY 81 artiklan 1 kohdan rikkominen.

28 – Yhdistetyt asiat 209/78–215/78 ja 218/78, van Landewyck ym. v. komissio, tuomio 29.10.1980 (Kok., s. 3125, Kok. Ep. V, s. 355, 29–32 kohta).

29 – Sama asia, tuomion 32 kohta.

56. Katson siis, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ei tarvinnut tutkia viran puolesta väitettyä hallinnollisen menettelyn eriyttämiseen liittyvien perustelujen puuttumista.

57. Ensimmäinen valitusperuste on siis hylättävä perusteettomana.

C *Toinen valitusperuste, jonka mukaan oikeussuoja on evätty ja tehokkaan oikeussuojan saamista koskevaa oikeutta loukattu*

1. Asianosaisten lausumat

58. Valittajat arvostelevat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että se on kieltäytynyt selvittämästä menettelyn eriyttämisen laillisuutta, vaikka yhtäältä se oli tunnustanut, että nyt käsiteltävä asia poikkesi edellä mainitusta asiasta Tokai II, ja toisaalta sillä oli indisioita – toisin sanoen 16.9.2004 ja 8.3.2006 päivätyt väitetiedoksiannot, joiden kohteena oli ”lyhyttavara: kiinnittimet” – siitä, että komissio oli eriyttänyt mielivaltaisesti yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatketun kilpailusääntöjen rikkomisen. Toisin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut valituksenalaisen tuomion 66 kohdassa, tämän menettelyn lopputulos ei ollut enää spekulatiivinen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jättänyt myös huomiotta sen, että riidanalaisen päätöksen laillisuus riippui siitä, oliko siinä todettu kilpailusääntöjen rikkominen, josta oli mää-

rätty seuraamus, erillinen kilpailusääntöjen rikkominen kiinnittimiä koskeneessa asiassa tehdyssä päätöksessä moitittuun neljänteen kilpailusääntöjen rikkomiseen nähden.

59. Komissio muistuttaa lähinnä siitä, että kiinnittimiä koskeneessa asiassa ei ollut tehty päätöstä silloin, kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin käsitteli asiaa, jossa annettiin valituksenalainen tuomio, ja että väitetiedoksiannot ovat valmisteluasiakirjoja. Se ehdottaa tämän valitusperusteen hylkäämistä.

2. Oikeudellinen arviointi

60. Kuten olen jo todennut ensimmäisen valitusperusteen tutkimisen yhteydessä, valituksenalaisen tuomion 63–66 kohdassa olevat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arvioinnit, jotka on toistettu tämän ratkaisuehdotuksen 17 kohdassa, on implisiittisesti mutta välttämättä esitetty tutkittaessa vaikutusta, joka kuulluksi tulemista koskevan oikeuden väitetyllä noudattamatta jättämisellä on ollut riidanalaisen päätöksen laillisuuteen.

61. Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on katsonut mielestäni perustellusti, että valittajat olisivat kyenneet puolustautumaan menettelyn eriyttämistä vastaan, valituksenalaisen tuomion 63–66 kohdassa esitetyt arvioinnit ovat siten olleet ylimääräisiä perusteluja.

62. Oikeuskäytännön mukaisesti arvostelu, joka on kohdistettu ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ylimääräisiin perusteluihin, ei voi menestyä. [30]

63. Toinen valitusperuste on siten mielestäni todettava tehottomaksi.

64. Tämä valitusperuste on mielestäni joka tapauksessa perusteeton.

65. Toisin kuin valittajat väittävät, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole ensinnäkään katsonut valituksenalaisen tuomion 65 kohdassa, että nyt käsiteltävä asia poikkeaisi asiasta Tokai II, vaan se on tyytynyt tiivistämään perustelut, joita valittajat olivat esittäneet näkemykselleen, jonka mukaan neuloja koskeva asia ja kiinnittimiä koskeva asia olivat päällekkäisiä, minkä vuoksi kyseinen tilanne ei olisi ollut täysin verrattavissa asiaan Tokai II liittyneeseen tilanteeseen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin näet toteaa valituksenalaisen tuomion 66 kohdassa, että ”näiden [valittajien esittämien] väitteiden oikeellisuus voidaan kuitenkin selvittää vasta kiinnittimiä koskevassa asiassa tehtävän päätöksen jälkeen”.

30 – Ks. mm. asia C-164/01 P, van den Berg v. neuvosto ja komissio, tuomio 28.10.2004 (Kok., s. I-10225, 60 kohta) ja yhdistetyt asiat C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomio 28.6.2005 (Kok., s. I-5425, 148 kohta).

66. Nimenomaan valituksenalaisen tuomion 66 kohdassa olevan arvioinnin osalta on kiistatonta, että silloin, kun kanne nostettiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ja asia siirrettiin päätösharkintaan suullisen käsittelyn jälkeen, minkäänlaista päätöstä, jolla olisi päätetty hallinnollinen menettely kiinnittimiä koskevassa asiassa, ei ollut vielä tehty. Kuten valittajat toteavat, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella oli käytettävissään valituksenalaiseen tuomioon johtaneessa asiassa järjestetyn istunnon aikana kaksi väitetiedoksiantoa, jotka oli osoitettu muun muassa valittajille kiinnittimiä koskevassa asiassa, mutta se ei voinut missään tapauksessa pitää näitä asiakirjoja indisiona siitä, että menettelyn eriyttämisen perusteena ei ollut väitetyllä tavalla objektiivisia syitä, koska kyseisiin asiakirjoihin sisältyneet arvioinnit olivat väistämättä väliaikaisia. [31] Jos ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi noudattanut valittajien nyt käsiteltävän perusteen tueksi esittämää lähestymistapaa ja ottanut huomioon edellä mainitut väitetiedoksiannoissa mainitut seikat, tämä olisi mielestäni johtanut siihen, että valituksenalaisen tuomion perusteluja rasittaisi oikeudellinen virhe, koska siinä olisi otettu huomioon väliaikaisia arviointeja, ilman että väitetiedoksiantojen kohteena olevien yritysten mahdollisia huomautuksia olisi käsitelty, ja ennakoitu siten epäasianmukaisesti kiinnittimiä koskevassa asiassa tehtävää päätöstä. [32]

67. Lisäksi on muistettava, että valittajat eivät ole missään vaiheessa väittäneet ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, että komissio olisi tehnyt oikeudellisia virheitä tai arviointivirheitä todetessaan riidanalaisessa päätöksessä, että kyseessä on EY 81 artiklan 1 kohdan yhtenä kokonaisuutena pidettävä jatkettu rikkominen.

68. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin saattoi siten vain tyytyä toteamaan, että valittajien väitteet, jotka perustuivat sellaista kiinnittimiä koskevaa päätöstä valmisteleviin toimiin, jota ei ollut tehty siihen mennessä, kun asia siirrettiin päätösharkintaan, eikä edes siihen mennessä, kun valituksenalainen tuomio annettiin, olivat täysin spekulatiivisia eikä niillä voitu kyseenalaistaa riidanalaisen päätöksen laillisuutta.

69. Kun valituksenalaisen tuomion 66 kohdan ensimmäisessä virkkeessä todetaan, että näiden väitteiden oikeellisuus voitaisiin selvittää vasta kiinnittimiä koskevassa asiassa tehtävän päätöksen jälkeen, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei siis ole tehnyt oikeudellista virhettä. Se on päinvastoin vastannut valittajien väitteisiin rajaamalla perustellusti valvontansa koskemaan riidanalaisen päätöksen laillisuutta valittajien esittämien perusteiden valossa. Mielestäni ei siis voida väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi evännyt oikeussuojan tai loukannut tehokasta oikeussuojaa koskevaa oikeutta.

70. Lisäksi valituksenalaisen tuomion 66 kohdan ensimmäisessä virkkeessä oleva arviointi sekä saman tuomion 232 kohdan lopussa tehty täsmennys, joka koski riidanalaisessa päätöksessä määrätyn sakon oikeasuhteisuutta siihen sakkoon nähden, joka valittajille saatettaisiin määrätä kiinnittimiä koskevassa asiassa, ja jonka mukaan valittajien esittämään väitteeseen voitaisiin vedota mahdollisessa uudessa kiinnittimiä koskevassa asiassa tehtyyn päätökseen liittyvässä oikeudenkäynnissä, osoittaa mielestäni ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen halun ilmoittaa valittajille, että nämä väitteet pitäisi asianmukaisemmin kohdistaa päätök-

31 – Ks. tästä tämän ratkaisuehdotuksen alaviitteessä 21 mainittu oikeuskäytäntö.

32 – Ks. sakkojen tason osalta em. yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 434 kohta.

seen, joka mahdollisesti tehtäisiin kiinnittimiä koskevassa asiassa. [33]

71. Edellä esitetyistä syistä katson, että oikeussuojan epäämistä ja tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden loukkaamista koskeva toinen valitusperuste pitäisi hylätä ensisijaisesti tehottomana ja toissijaisesti perusteettomana.

D *Kolmas valitusperuste, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ottanut riittämättömällä tavalla huomioon kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden määrittämiseen liittyvän komission perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä koskevan toteamuksen*

72. Kolmas valitusperuste on kaksiosainen ja perustuu yhtäältä siihen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ottanut riittämättömällä tavalla huomioon toteamuksen, jonka mukaan komissio oli laiminlyönyt perusteluvelvollisuutensa merkityksellisten markkinoiden koon osalta, ja toisaalta siihen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ottanut riittämättömällä tavalla huomioon toteamuksen, jonka mukaan komissio oli laiminlyönyt perusteluvelvollisuuden kilpailusääntöjen rikkomisesta markkinoihin aiheutuneen todellisen vaikutuksen osalta.

33 – Kuten valittajat ovat todenneet nyt käsiteltävässä asiassa järjestetyssä istunnossa, ne ovat nostaneet kanteen kiinnittimiä koskevassa asiassa tehdystä päätöksestä 19.9.2007 (ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 18 kohta).

1. Kolmannen valitusperusteen ensimmäinen osa, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ottanut riittämättömällä tavalla huomioon toteamuksen, jonka mukaan komissio oli laiminlyönyt perusteluvelvollisuutensa merkityksellisten markkinoiden koon osalta

a) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen näkemykset

73. Valittajat arvostelivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa nostamassaan kanteessa komissiota erityisesti siitä, että se ei ollut perustellut riittävällä tavalla riidanalaiseen päätökseen sisältyviä arviointejaan, jotka koskivat merkityksellisten markkinoiden kokoa.

74. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi aluksi valituksenalaisen tuomion 87 kohdassa, että komissiolla ei ollut velvollisuutta rajata markkinoita EY 81 artiklan 1 kohdan soveltamiseksi tässä tapauksessa sopimusten kilpailunvastaisen tarkoituksen vuoksi.

75. Se täsmensi kuitenkin valituksenalaisen tuomion 88 kohdassa, että koska riidanalaisen päätöksen päätösosassa määrättiin sakko asetuksen N:o 1/2003 nojalla, merkityksellisiin markkinoihin liittyvät tosiseikkoja koskevat toteamukset olivat merkityksellisiä, vaikka niiden riittämättömyys ei ollut omiaan aiheuttamaan kyseisen päätöksen täydellistä kumoamista.

76. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti valituksenalaisen tuomion 89 kohdassa seuraavaa:

”89 Suuntaviivojen mukaan kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden arvioinnissa on näet ’otettava huomioon’ paitsi kilpailusääntöjen rikkomisen laatu, myös ’sen todellinen vaikutus markkinoihin, jos se on mitattavissa’ (1 kohdan A alakohdan ensimmäinen alakohta). Jotta kyettäisiin arvioimaan kilpailusääntöjen rikkomisen todellinen vaikutus markkinoihin, näiden markkinoiden rajaaminen on välttämätöntä. Suuntaviivoissa määrätään myös, että kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden määrittämiseksi on ’tarpeen ottaa huomioon se todellinen taloudellinen kapasiteetti’, joka kilpailusääntöjen rikkojilla on merkittävän vahingon aiheuttamiseen muille talouden toimijoille (1 kohdan A alakohdan neljäs alakohta), mikä merkitsee sitä, että on välttämätöntä määrittää markkinoiden koko ja asianomaisten yritysten markkinaosuudet.”

77. Sen jälkeen kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli arvioinut, että markkinoiden rajaamista koskeneet perustelut eivät olleet puutteellisia (valituksenalaisen tuomion 95 kohta), se tutki riidanalaisen päätöksen 45 ja 46 perustelukappaleeseen sisältyneet markkinoiden kokoa koskeneet komission toteamukset.

78. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 98 kohdassa, että komission yksilöimien kolmien tuotemarkkinoiden kokoa koskeneet komission arvioinnit olivat puutteellisia eikä niiden perusteella ollut mahdollista selvittää kaikkien asianomaisten markkinoiden kokoa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 99 kohdassa, että riidanalaista päätöstä ”rasitti perustelujen puutteellisuus, mikä saattaisi johtaa kyseisen päätöksen osittaiseen kumoamiseen – –, elleivät asianomaisten yritysten todellista taloudellista kapasiteettia aiheuttaa merkittävää vahinkoa koskevat komission toteamukset olisi perusteltuja riidanalaisen päätöksen muiden perustelujen vuoksi”.

79. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 100 ja 101 kohdassa seuraavaa:

”100 Kantajat eivät ole nyt käsiteltävään asiaan liittyvissä olosuhteissa missään vaiheessa kyseenalaistaneet riidanalaisessa päätöksessä esitettyjä komission toteamuksia, joiden perusteella voidaan todeta tällaisen kapasiteetin olemassaolo myös ilman edellä mainittuja tietoja. Komissio näet totesi riidanalaisen päätöksen 325 perustelukappaleessa, että Prym ja Entaco olivat kilpailusääntöjen rikkomisen ajanjaksona neulanvalmistuksen markkinajohtajia Euroopassa ja että kilpailu oli erittäin vähäistä [siitä vastasi lähinnä Needle Industries (India) Ltd]; että Prym oli Euroopan ykkönen muilla kovan lyhyttavaran sektoreilla, kuten kiinnitinjärjestelmissä ja nuppineuloissa, ja yksi

tärkeimmistä kilpailijoista liukukiinnittimien markkinoilla ja että Coats ja Prym olivat tärkeimpiä kilpailijoita käsinompeluneulojen tavaramerkkiensä eli Milwardin ja Neweyn vähittäismyynnissä.

101 Vaikka nämä huomautukset on otsikoitu 'Erilainen kohtelu', ne sisältyvät riidanalaisen päätöksen osaan 'Kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuus' ja sisältävät viittauksia perusteisiin, jotka ovat merkityksellisiä arvioitaessa kilpailusääntöjen rikkojien todellista taloudellista kapasiteettia aiheuttaa merkittävää vahinkoa. Kantajat eivät ole myöskään missään vaiheessa kiistäneet sitä, että ne kuuluivat vahvimpiin toimijoihin kyseisellä alalla."

b) Asianosaisten lausumat

80. Valittajien mielestä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole ottanut huomioon sitä, että perusteluvelvollisuuden laiminlyönti tuotemarkkinoiden koon osalta on vaikuttanut kilpailusääntöjen rikkomisen konkreettisen vakavuuden määrittämiseen, koska sen määrittäminen edellyttää turvautumista päällekkäin useisiin perusteisiin; valittajat täsmentävät tässä yhteydessä, että komissio totesi itse riidanalaisen päätöksen 333 perustelukappaleessa määrittäneensä kilpailusääntöjen konkreettisen vakavuuden merkityksellisten markkinoiden koon ja sen perusteella, oliko kilpailusääntöjen rikkojilla taloudellista kapasiteettia aiheuttaa vahinkoa.

81. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki myös oikeudellisen virheen katsoessaan, että komissio oli kuvannut riittävällä tavalla kilpailusääntöjen rikkomisen todellista vaikutusta markkinoihin viitatessaan valituksenalaisen tuomion 101 kohdassa asianomaisten yritysten markkinajohtajan asemaan. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on siten jättänyt huomiotta, että sen määrittäminen, onko yrityksellä todellista taloudellista kapasiteettia aiheuttaa merkittävää vahinkoa, ja markkinoihin aiheutuvan todellisen vaikutuksen määrittäminen, jos se on mitattavissa, eroavat toisistaan. Vaikka valittajat myöntävät, että viittaus markkinajohtajan asemaan saattaisi korkeintaan olla riittävää sen toteamiseksi, että yrityksellä on taloudellinen kapasiteetti aiheuttaa merkittävää vahinkoa, se ei voi riittää markkinoihin aiheutuvan todellisen vaikutuksen mittaamiseksi, sillä tämä edellyttää markkinoiden koon toteamista. Lisäksi valittajat arvioivat, että valituksenalaisen tuomion 89 kohdassa sekä 99 ja 100 kohdassa esitetyt perustelut ovat keskenään ristiriitaisia. Ne arvioivat siis, että valituksenalaista tuomiota rasittavien virheiden pitäisi johtaa riidanalaisen päätöksen kumoamiseen.

82. Komissio vastaa, että jos valituksenalaista tuomiota luetaan oikein, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on hyväksynyt tuotemarkkinoiden koon määrittämistä koskevan velvollisuuden vain siltä osin kuin kyseessä on asianomaisten yritysten kapasiteetti aiheuttaa merkittävää vahinkoa. Jos tämä kapasiteetti voitaisiinkin todeta, kuten nyt käsiteltävässä asiassa, muilla keinoin, komissio vapautettaisiin kuitenkin velvollisuudesta määrittää markkinoiden koko (valituksenalaisen tuomion 89, 90, 99 ja 101 kohta). Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että suuntaviivoissa kuvattu sakkojen laskentamenetelmä ei missään tapauksessa edellytä sitä, että tuotemarkkinoiden koko otettaisiin huomioon sakon laskentapohjaa määritettäessä.

83. Komission mielestä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole sekoittanut keskenään kysymystä merkittävän vahingon aiheuttamista koskevan yritysten todellisen kapasiteetin määrittämisestä ja kysymystä kilpailusääntöjen rikkomisen todellisen vaikutuksen määrittämisestä, koska se totesi valituksenalaisen tuomion 115 kohdassa perusteluvirheen todellisen vaikutuksen osalta.

84. Se lisää, että kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 89 kohdassa, että komissio oli velvollinen rajaamaan merkitykselliset markkinat ja näin ollen määrittämään niiden koon, se ei ole varmastikaan voinut ajatella, että tällainen rajaaminen vastaisi rajaamista, joka on tehtävä EY 82 artiklan soveltamisen yhteydessä, koska muutoin oikeuskäytäntö, jonka nojalla komissio ei ole EY 81 artiklan 1 kohdan soveltamisen yhteydessä velvollinen rajaamaan markkinoita, tehtäisiin täysin tyhjäksi. Missään tapauksessa mahdolliset virheet markkinoiden kokoa koskevissa toteamuksissa eivät voi aiheuttaa riidanalaisen päätöksen täydellistä kumoamista.

c) Oikeudellinen arviointi

85. Aluksi on täsmennettävä, että valittajien kolmannen valitusperusteen nyt käsiteltävän osan yhteydessä valituksenalaiseen tuomioon kohdistama arvostelu liittyy ainoastaan arviointiin, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on esittänyt merkityksellisten markkinoiden kokoon liittyvistä riidanalaisen päätöksen perusteluista kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden määrittämisen osalta. Koska kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuus on, kuten olen jo todennut, toinen asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 3 kohdassa sakon laskemiseksi huomioon otetuista perusteista, nyt käsiteltävä osa voisi, mikäli se pitäisi hyväksyä, aiheuttaa valituksenalaisen tuomion kumoamisen lisäksi vain riidanalaisen päätöksen osittaisen kumoamisen, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut valituksenalaisen tuomion 88 ja 99 kohdassa, ja tarvittaessa riidanalaisen päätöksen uudelleenmuotoilun.

86. Valitusperusteen tämä osa ei voi kuitenkaan mielestäni menestyä.

87. Kuten komissio on vastauskirjelmässään perustellusti huomauttanut, valittajat ovat ensinnäkin tulkinneet valituksenalaisen tuomion perusteluja monilta osin virheellisesti, sillä ne sekoittavat markkinoiden kokoon liittyvät ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arvioinnit ja kilpailusääntöjen rikkomisesta markkinoihin aiheutuvaan todelliseen vaikutukseen liittyvät arvioinnit – jotka ovat myös tämän valitusperusteen toisen osan kohteena ja joita on esitetty valituksenalaisen tuomion muissa kohdissa. Toisin kuin valittajat väittävät, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei näet ole missään vaiheessa todennut, että komissio oli kuvannut riittävällä tavalla kilpailusääntöjen rikkomisten todellista vaikutusta markkinoihin, kun se oli viitannut valituksenalaisen tuomion 101 kohdassa asianomaisten yritysten markkinajohtajuuteen. Valituksenalaisen tuomion 101 kohdassa esitetyt arvioinnit liittyvät yksinomaan asianomaisten yritysten todelliseen taloudelliseen kapasiteettiin aiheuttaa

merkittävää vahinkoa muille toimijoille suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan neljännessä alakohdassa tarkoitetulla tavalla eivätkä suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettuihin kilpailusääntöjen rikkomisesta markkinoihin aiheutuvaan todelliseen vaikutukseen.

88. Toiseksi valittajat näyttävät ajattelevan, vaikka niiden perustelut eivät ole tältä osin erityisen selkeitä, että perusteet, jotka liittyvät kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden arviointiin sakkoa laskettaessa, ovat päällekkäisiä ja että silloin, kun komissio viittaa, kuten riidanalaisessa päätöksessä, markkinoiden kokoon yhtenä näistä perusteista, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei voi todeta, että tätä perustetta koskevia riittämättömiä perusteluja voitaisiin täydentää viittaamalla riidanalaisessa päätöksessä esitettyihin toteamuksiin, jotka liittyvät asianomaisten yritysten taloudelliseen kapasiteettiin aiheuttaa merkittävää vahinkoa.

89. Tässä yhteydessä on muistettava, että oikeuskäytännön mukaan kilpailusääntöjen rikkomisten vakavuus on määritettävä erittäin monien seikkojen, kuten asian ominaispiirteiden, asiayhteyden ja sakkojen ennalta ehkäisevän vaikutuksen perusteella, mutta huomioon otettavista arviointiperusteista ei ole vahvistettu sitovaa tai tyhjentävää luetteloa. [34]

90. Yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että tekijöitä, jotka voivat vaikuttaa kilpailusääntöjen rikkomisten vakavuuden arviointiin, ovat kunkin yrityksen käyttäytyminen, kunkin yrityksen osuus yhdenmukaistetun menettelytavan luomisessa, se hyöty, jonka ne ovat saaneet näistä menettelytavoista, yritysten koko, kyseisten tavaroiden arvo sekä se vaara, joka tällaisista kilpailusääntöjen rikkomisista aiheutuu Euroopan yhteisön tavoitteiden toteuttamiselle. [35]

91. Komissiolla ei siis lähtökohtaisesti ole mitään velvollisuutta ottaa tuotemarkkinoiden kokoa huomioon perusteena, joka kuuluu kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden arviointiin, sillä tämä on vain yksi merkityksellisistä tekijöistä muiden joukossa. [36]

92. Toisin kuin valittajat esittävät edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Aalborg Portland ym. vastaan komissio annetun tuomion 91 kohdan perusteella, tästä kohdasta ei voida tehdä toisenlaista päätelmää. Kyseisessä kohdassa näet todetaan ainoastaan, että ”asianomaisten markkinoiden laajuus” on otettava huomioon, mikä varmasti tarkoittaa asianomaisten markkinoiden maantieteellistä laajuutta, kuten suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdassa todetaan, eikä markkinoiden taloudellista kokoa (tai liikevaihdon määrää) taikka niiden markkinoiden taloudellista kokoa, joihin kilpailusääntöjen rikkominen vaikuttaa.

34 – Ks. asia C-219/95 P, Ferriere Nord v. komissio, tuomio 17.7.1997 (Kok., s. I-4411, 33 kohta); em. yhdistetyt asiat Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, 15.10.2002 annetun tuomion 465 kohta; em. yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 241 kohta, ja em. asia Dalmine v. komissio, tuomion 129 kohta.

35 – Ks. mm. yhdistetyt asiat 100/80–103/80, Musique Diffusion française ym. v. komissio, tuomio 7.6.1983 (Kok., s. 1825, Kok. Ep. VII, s. 133, 129 kohta); em. yhdistetyt asiat Danske Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 242 kohta ja em. asia Dalmine v. komissio, tuomion 130 kohta.

36 – Ks. vastaavasti em. asia Dalmine v. komissio, tuomion 132 kohta.

93. On muistettava, että komissio on todennut riidanalaisessa päätöksessä nojautuvansa eri seikkoihin määrittääkseen kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden, ja niihin kuuluvat markkinoiden koko ja yritysten todellinen taloudellinen kapasiteetti aiheuttaa merkittävää vahinkoa muille toimijoille, ja viimeksi mainittu seikka on mainittu nimenomaisesti suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan neljännessä alakohdassa.

94. Tässä yhteydessä on todettava, että valittajat eivät arvostele valituksenalaisen tuomion 89 kohdassa esitettyä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamusta, jonka mukaan markkinoiden koon määrittäminen on välttämätöntä (ja näin ollen todellisuudessa tarkoituksenmukaista) kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden arvioimiseksi, jotta kyettäisiin määrittämään yritysten todellinen taloudellinen kapasiteetti aiheuttaa merkittävää vahinkoa muille toimijoille suuntaviivoissa tarkoitetulla tavalla.

95. Ne arvioivat kuitenkin, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on esittänyt keskenään ristiriitaisia toteamuksia esittämällä ensin tällaisen vaatimuksen mutta hyväksymällä tämän jälkeen valituksenalaisen tuomion 99 ja 100 kohdassa, että sen toteamaa perustelujen riittämättömyyttä markkinoiden koon määrittämisen osalta voidaan korjata viittaamalla markkinajohtajan asemaan, kuten komissio on tehnyt riidanalaisen päätöksen 325 perustelukappaleessa, mitä valittajat eivät ole kiistäneet.

96. Vaikka vaikuttaa siltä, että valittajat korostavat täysin asiaankuuluvalla tavalla ristiriitaa, joka ilmenee luettaessa valituksenalaisen tuomion 89, 99 ja 100 kohdassa esitettyjä perusteluja,[37] tämä väite ei voi mielestäni kuitenkaan menestyä seuraavista syistä.

97. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut ja kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on muistuttanut valituksenalaisen tuomion 90 kohdassa, yrityksen markkinaosuudet ovat merkityksellisiä sen määrittämisessä, millaista vaikutusvaltaa yritys on voinut käyttää markkinoilla.[38]

98. Tästä oikeuskäytännöstä ei voida kuitenkaan päätellä, että arvioitaessa yrityksen vaikutuksia markkinoihin tai, toistaakseni suuntaviivojen sanamuodon, todellista taloudellista kapasiteettia aiheuttaa merkittävää vahinkoa muille toimijoille, näitä mahdollisuuksia pitäisi mitata siten, että komissio velvoitetaan rajaamaan markkinat etukäteen ja arvioimaan niiden kokoa liikevaihdon määrän perusteella.[39]

37 – Muistutettakoon siitä, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kysymys ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion perustelujen ristiriitaisuudesta tai puutteellisuudesta on oikeuskysymys, minkä vuoksi se voi olla muutoksenhaun kohteena. Ks. mm. em. asia Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied v. komissio, 21.9.2006 annetun tuomion 71 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

38 – Asia C-185/95 P, Baustahlgewebe v. komissio, tuomio 17.12.1998 (Kok., s. I-8417, 139 kohta).

39 – Muistutettakoon, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 95 kohdassa, että komissio oli täyttänyt perusteluvelvollisuutensa merkityksellisten markkinoiden rajaamisen osalta, eivätkä valittajat ole arvostelleet tätä toteamusta.

99. Kuten komissio arvioi perustellusti, valituksenalaisen tuomion 89 kohdan tulkitseminen siten, että siinä asetetaan tällainen vaatimus, merkitsisi sitä, että komissio velvoitettaisiin esittämään sellainen näyttö, jota se ei joudu esittämään edes EY 81 artiklan 1 kohdan rikkomisen toteamisen yhteydessä, jos tällainen kilpailusääntöjen rikkominen on jo luonteensa vuoksi kyseisen artiklan vastainen, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut valituksenalaisen tuomioistuimen 86 ja 87 kohdassa vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön viitaten (perustelut, joita valittajat eivät ole myöskään kiistäneet). [40]

100. Tällainen lähestymistapa merkitsisi myös suuntaviivojen tulkitsemista erityisen rajoittavalla tavalla.

101. Vaikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on mielestäni perustellusti katsonut, että on välttämätöntä, että komissio ottaa kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuutta vahvistaessaan ja sakkoa laskiessaan huomioon kilpailusääntöjen rikkojien todellisen taloudellisen kapasiteetin aiheuttaa merkittävää vahinkoa muille toimijoille suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan neljännen alakohdan mukaisesti, tällaisen huomioon ottamisen ei pidä mielestäni välttämättä ”merkitä sitä, että markkinoiden koko olisi välttämätöntä määrittää”, toisin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut valituksenalaisen tuomion 89 kohdassa.

102. Mielestäni on sitä vastoin asianmukaisempaa katsoa, että tällainen kilpailusääntöjen rikkojien kapasiteetti voidaan osoittaa kaikilla asianmukaisilla keinoilla, joihin kuuluu markkinoiden koon määrittäminen liikevaihdon määrän perusteella.

103. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on soveltanut nimenomaan tätä perustetta valituksenalaisen tuomion 99–101 kohdassa. Se on näet ensin todennut, että riidanalaista päätöstä oli perusteltu riittämättömästi siltä osin kuin kyseessä oli markkinoiden koon määrittäminen liikevaihdon määrän perusteella, minkä jälkeen se on arvioinut, että tämä aukko perusteluissa voitiin korjata riidanalaisen päätöksen muilla perusteluilla, tässä tapauksessa kyseisen päätöksen 325 perustelukappaleessa esitetyillä toteamuksilla, jotka liittyivät lähinnä siihen, mitä nyt käsiteltävän asian asianosaiset ovat kuvanneet valittajien markkinajohtajuusasemaksi.

104. Tässä yhteydessä on todettava, että valittajat myöntävät valituskirjelmänsä 63 ja

40 – Yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että ”merkityksellisten markkinoiden määrittelemisellä perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan [josta on tullut EY 81 artiklan 1 kohta] soveltamisen yhteydessä pyritään ainoastaan määrittämään, voiko riidanalainen sopimus vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja onko sen tarkoituksena estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua yhteismarkkinoilla tai seuraako siitä, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy” (asia C-111/04 P, Adriatica di Navigazione v. komissio, määräys 16.2.2006, 31 kohta). Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päättelee tästä erittäin johdonmukaisesti esimerkiksi valituksenalaisen tuomion 86 kohdassa, että velvollisuus rajata merkitykselliset markkinat EY 81 artiklan nojalla tehtävässä päätöksessä ei ole ehdoton vaan se koskee komissiota yksinomaan silloin, jos ilman tällaista rajausta ei ole mahdollista määrittää, onko asianomainen kartelli omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja onko sen tarkoituksena estää, rajoittaa tai vääristää vapaata kilpailua yhteismarkkinoilla tai seuraako siitä, että vapaa kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy yhteismarkkinoilla. Ks. myös esim. asia T-213/00, CMA CGM ym. v. komissio, tuomio 19.3.2003 (Kok., s. II-913, 206 kohta); asia T-62/98, Volkswagen v. komissio, tuomio 6.7.2000 (Kok., s. II-2707, 230 kohta) ja asia T-44/00, Mannesmannröhren-Werke v. komissio, tuomio 8.7.2004 (Kok., s. II-2223, 132 kohta).

66 kohdassa nimenomaisesti, että tämä peruste on asiaankuuluva arvioitaessa yrityksen todellista taloudellista kapasiteettia aiheuttaa merkittävää vahinkoa. Ne tyytyvät tässä yhteydessä arvostelemaan komissiota siitä, että se ei ole osoittanut riittävällä tavalla tällaisen markkinajohtajuusaseman olemassaoloa asiaan liittyvien olosuhteiden kannalta. Yhteisöjen tuomioistuin ei voi tutkia muutoksenhaun yhteydessä tällaista arvostelua, joka koskee tosiseikkojen määrittämistä ja niiden arviointia, ellei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle esitettyä selvitystä ole otettu huomioon vääristyneellä tavalla, [41] mihin valittajat eivät ole tässä tapauksessa vedonneet.

105. Vaikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätelmiä valituksenalaisen tuomion 89, 99 ja 100 kohdassa rasittavat oikeudellinen virhe ja ristiriitaiset perustelut, nämä virheet eivät ole näin ollen vaikuttaneet kyseisen tuomion tuomiolauselmaan siten, että ne olisivat omiaan aiheuttamaan sen kumoamisen.

106. Ehdotan siis, että kolmannen valitusperusteen ensimmäinen osa hylätään perusteettomana.

41 – Ks. tältä osin erityisesti asia C-510/06 P, Archer Daniels Midland v. komissio, tuomio 19.3.2009 (Kok., s. I-1843, 105 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

2. Kolmannen valitusperusteen toinen osa, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ottanut riittämättömällä tavalla huomioon toteamuksen, jonka mukaan komissio on laiminlyönyt perusteluvelvollisuutensa kilpailusääntöjen rikkomisesta markkinoihin aiheutuvan todellisen vaikutuksen osalta

a) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamukset

107. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistutti valituksenalaisen tuomion 108 kohdassa, että suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan ensimmäisen alakohdan mukaan komissio on kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuutta määrittäessään velvollinen tutkimaan kilpailusääntöjen rikkomisen todellisen vaikutuksen markkinoihin vain, jos vaikuttaa siltä, että tämä vaikutus on mitattavissa.

108. Tämän jälkeen se totesi valituksenalaisen tuomion 109 kohdassa, että komissio ei ollut missään vaiheessa väittänyt, että tässä tapauksessa vaikutukset eivät olleet mitattavissa, ja että komissio oli jopa ilmoittanut oikeudenkäyntiä edeltäneen menettelyn aikana, että kilpailusääntöjen rikkominen oli pantu täytäntöön, mikä merkitsi sitä, että sillä oli välttämättä ollut todellisia vaikutuksia kilpailunedellytyksiin asianomaisilla markkinoilla.

109. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi tämän väitteen, koska ei pitänyt sitä ”vakuuttavana” sillä perusteella, että

sopimuksen täytäntöönpano ei merkitse välttämättä sitä, että sillä olisi todellisia vaikutuksia, ja nojautui tässä yhteydessä komission päätöskäytäntöön ja yhteen omaan tuomioonsa. Se myös arvosteli komissiota siitä, että tämä ei ollut vastannut valittajien väitteeseen, jonka mukaan riidanalaiset sopimukset eivät olleet aiheuttaneet silmäneulojen myyntihinnan nousua (valituksenalaisen tuomion 110 kohta). Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi lopuksi, että komissio oli nojautunut yksinomaan syy-yhteyteen kartellin täytäntöönpanon ja sen todellisen vaikutuksen välillä, mikä ei ollut riittävää sakon laskemiseksi (valituksenalaisen tuomion 111 kohta). Se päätteli näin ollen valituksenalaisen tuomion 112 kohdassa, että komissio ei ollut täyttänyt riittävällä tavalla perusteluvelvollisuuttaan.

110. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutki perusteluvelvollisuuden laiminlyönnin oikeudelliset seuraukset valituksenalaisen tuomion 190 kohdassa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti tässä kohdassa, että erityisesti komission esitykseen sakon suuruuden määrittämisestä ei sisältynyt seikkoja, jotka olisivat selittäneet sen, miksi kilpailusääntöjen rikkomisen vaikutusten väheneminen 13.3.1997 jälkeen, minkä se oli myös nimenomaisesti tunnustanut riidanalaisen päätöksen 320 perustelukappaleessa, ei näkynyt sakon laskennassa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätteli kuitenkin, että ”tämä perustelujen puuttuminen ei voi kuitenkaan nyt käsiteltävään asiaan liittyvissä olosuhteissa johtaa sakon poistamiseen tai sen määrän alentamiseen, koska kilpailusääntöjen rikkomisen luonnehtiminen ’erittäin vakavaksi’ oli perusteltua [syistä, jotka se esitti valituksenalaisen tuomion 188 ja 189 kohdassa] ja koska komissio valitsi suuntaviivojen mukaisen pienimmän laskentapohjan tällaista kilpailusääntöjen rikkomista varten (tarkemmin sanoen ’vakavaa’ kilpailusääntöjen rikkomista koskevan enimmäismäärän) eli 20 miljoonaa euroa. Komissio näet korostaa perustellusti, että pienimmän määrän valinta riittää tässä tapauksessa kilpailusääntöjen rikkomisen vaikutusten vähenemisen huomioon ottamiseen kilpailusääntöjen rikkomisen ajanjakson aikana”.

b) Asianosaisten lausumat

111. Valittajien mielestä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen todetessaan valituksenalaisen tuomion 190 kohdassa, että se, että kilpailusääntöjen rikkomisesta aiheutuvan todellisen vaikutuksen arvioinnin perustelut puuttuivat, ei pitäisi johtaa nyt käsiteltävään asiaan liittyvissä olosuhteissa sakon poistamiseen tai sen määrän alentamiseen, koska kilpailusääntöjen rikkomisen luonnehdinta ”erittäin vakavaksi” oli perusteltua. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on siten sekoittanut keskenään päätöksen aineellista laillisuutta koskevat kysymykset ja muodollisten perustelujen esittämistä koskevan velvollisuuden laiminlyönnin oikeudellisia seurauksia koskevat kysymykset. Koska komissiolla on kartellien osalta laaja harkintavalta, prosessisääntöjen ja perusteluvelvollisuuden noudattaminen on puolustautumisoikeuksien kannalta ensiarvoisen tärkeää.

112. Komissio hylkää valittajien näkemyksen. Se katsoo kuitenkin, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisia virheitä valituksenalaisen tuomion 109–112 kohdassa. Yhtäältä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on edellyttänyt, että komissio osoittaa mitattavissa olevan todel-

lisen vaikutuksen puuttumisen, vaikka tuomioistuin ei ole itse todennut, että tämä vaikutus oli mitattavissa. Toisaalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamukset olivat ristiriidassa vakiintuneen oikeuskäytännön kanssa, sillä sen mukaan tarkoitukseltaan kilpailunvastaisen sopimuksen täytäntöönpano on riittävä peruste hylätä mahdollisuus päätellä, että se ei ole vaikuttanut markkinoihin. Komissio kehottaa näin ollen yhteisöjen tuomioistuinta korvaamaan perustelut siten, että valituksenalaisen tuomion 109–112 kohtaan sisältyvät toteamukset hylätään näytön ja markkinoihin kohdistuvien vaikutusten mitattavuuden osalta.

c) Oikeudellinen arviointi

113. Ennen kuin tutkitaan valittajien esittämän, valituksenalaisen tuomion 190 kohtaa koskevan valitusperusteen tueksi esitetty toinen osa, on otettava ensin kantaa komission vaatimukseen perustelujen korvaamisesta, sillä tällainen vaatimus voisi antaa yhteisöjen tuomioistuimelle mahdollisuuden todeta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tekemä oikeudellinen virhe ja oikaista se, ilman että tämä vaikuttaisi kuitenkaan valituksenalaisen tuomion tuomiolauselmaan, jossa nojauduttaisiin muihin perusteluihin. [42]

42 – Ks. mm. asia C-30/91 P, Lestelle v. komissio, tuomio 9.6.1992 (Kok., s. I-3755, 28 kohta); asia C-294/95 P, Ojha v. komissio, tuomio 12.11.1996 (Kok., s. I-5863, 52 kohta); asia C-210/98 P, Salzgitter v. komissio, tuomio 13.7.2000 (Kok., s. I-5843, 58 kohta) ja yhdistetyt asiat C-120/06 P ja C-121/06 P, FIAMM ym. v. neuvosto ja komissio, tuomio 9.9.2008 (Kok., s. I-6513, 187 kohta).

i) Komission esittämä vaatimus perustelujen korvaamisesta

114. Komission ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 109–112 kohdassa esittämiin perusteluihin kohdistaman arvostelun keskiössä on kaksi oikeuskysymystä.

115. Komissio arvioi ensinnäkin, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on menetellyt virheellisesti todetessaan, että komission olisi pitänyt esittää näyttö siitä, että kilpailusääntöjen rikkomisella ei ole ollut todellista vaikutusta markkinoihin, vaikka yhtäältä sillä on tämä velvollisuus vain silloin, jos nämä vaikutukset ovat mitattavissa, mikä ei tässä tapauksessa toteutunut, kun otetaan huomioon sopimusten luonne, sillä niiden tarkoituksena oli potentiaalisen kilpailun neutralointi asianomaisilla markkinoilla, ja vaikka toisaalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei lopulta todennut, että näihin markkinoihin kohdistunut vaikutus olisi ollut tässä tapauksessa mitattavissa.

116. Komissio väittää toiseksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehneen oikeudellisen virheen katsoessaan, että komissio oli perustellut riidanalaisen päätöksen riittämättömällä tavalla, kun se oli tyytynyt toteamaan, että kilpailusääntöjen rikkomisesta markkinoihin kohdistuvat todelliset vaikutukset voitiin päätellä kartellin täytäntöönpanosta.

117. Tähän arvosteluun ei voida mielestäni täysin yhtyä.

118. Ensin mainitun arvostelun osalta pitää kyllä paikkansa, että suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan ensimmäisen alakohdan mukaan komission tehtävänä on osoittaa kilpailusääntöjen rikkomisen todellinen vaikutus markkinoihin ainoastaan, jos se on mitattavissa. Horisontaalisten hintakartellien tai markkinoiden jakamiseen tähtäävien kartellien osalta suuntaviivoista ilmenee myös, että näitä järjestelyjä voidaan pitää erittäin vakavina jo niiden laadun perusteella, ilman että komission pitäisi osoittaa kilpailusääntöjen rikkomisen todellinen vaikutus markkinoihin. Tässä tapauksessa kilpailusääntöjen rikkomisen todellinen vaikutus markkinoihin on yksi tekijä muiden joukossa.

119. Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut valituksenalaisen tuomion 111 kohdassa, komissio on tutkinut ”kilpailusääntöjen rikkomisen todellista vaikutusta” riidanalaisen päätöksen yhdessä jaksossa, jossa se on muun muassa todennut, että kilpailusääntöjen rikkomisella oli ollut vaikutus markkinoihin ja että tämä vaikutus oli vähentynyt 13.3.1997 ja 31.12.1999 välisenä aikana. Kahdesta asiasta on valittava jompikumpi: joko komissio ei aio nojautua kilpailusääntöjen rikkomisesta markkinoihin aiheutuvan todellisen vaikutuksen perusteeseen, missä tapauksessa päätöksessä, jolla se määrää sakon kartelliin osallistuvalle yritykselle, kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuutta määritettäessä otetaan huomioon vain kilpailusääntöjen rikkomisen laatu ja mahdollisesti markkinoiden maantieteellinen laajuus suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan mukaisesti, tai se aikoo perustaa päätöksensä tällaiseen vaikutukseen riidanalaisen päätöksen tavoin, missä tapauksessa vallitsee mielestäni olettama, jonka mukaan se katsoo, että tällainen vaikutus on mitattavissa. Siltä osin kuin turvautuminen tällaiseen perusteeseen *saattaa* antaa komissiolle mahdollisuuden korottaa sen määräämän sakon määrää suuntaviivoissa erittäin vakavien kilpailusääntöjen rikkomisten osalta määrättyä 20 miljoonan euron vähimmäiskynnystä suuremmaksi, ei voida kohtuudella ajatella, että kun komissio päättää käyttää päätöksessä, jolla sakko määrätään, kolme perustelukappaletta, joissa käsitellään ”kilpailusääntöjen rikkomisen todellista vaikutusta”, sillä ei ole aikomusta perustaa kyseistä päätöstä kilpailusääntöjen rikkomisen todellista vaikutusta koskevaan perusteeseen. Näissä olosuhteissa on mielestäni oikeudellisesti asianmukaista päätellä tästä, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on lähinnä tehnyt valituksenalaisessa tuomiossa, että komissio katsoo, että sen päätöksessään kuvaama vaikutus on lähtökohtaisesti hyvinkin mitattavissa, ellei kyseisessä päätöksessä esitetä tätä koskevia nimenomaisia vastakkaisia perusteluja.

120. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on siis korostanut tässä yhteydessä ja tällaisen markkinoihin kohdistuvan todellisen vaikutuksen mitattavuutta koskevan oletteman perusteella valituksenalaisen tuomion 109 kohdassa, että komissio ei ollut todennut tässä tapauksessa oikeudenkäyntiä edeltäneessä menettelyssä, että kilpailusääntöjen rikkomisen todellinen vaikutus ei ollut mitattavissa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole siis missään tapauksessa asettanut komissiolle velvollisuutta esittää vastanäyttöä, vaan se on ainoastaan tyytynyt toteamaan, että edellä täsmentämäni olettaman kannalta komissio ei ollut kumonnut oikeudenkäyntiä edeltäneen menettelyn aikana tällaista oletettamaa, joka voitiin päätellä riidanalaisen päätöksen sanamuodosta.

121. Ei voida hyväksyä myöskään sitä, että komissio esittää yhteisöjen tuomioistuimessa

esittämässään vastineessa, että sopimusten vaikutus ei ollut mitattavissa niiden laadun vuoksi, kun niiden tarkoituksena oli maantieteellisten markkinoiden ja tuotemarkkinoiden jakaminen estämällä potentiaalisen kilpailijan tulo markkinoihin, koska tällaista perustelua ei ole riidanalaisessa päätöksessä eikä siihen ole ainakaan vedottu ensimmäisessä oikeusasteessa.

122. Kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutki riidanalaisen päätöksen perustelujen riittävyyden, sellaisena kuin valittajat olivat esittäneet tämän väitteen, sen tehtävänä ei myöskään ollut todeta, että vaikutus oli todellisuudessa mitattavissa, koska tällainen arviointi kuuluu riidanalaisessa päätöksessä tehdyn asiaratkaisun laillisuuden arvioimiseen.

123. Ehdotan siis, että yhteisöjen tuomioistuin hylkää ensimmäisen moitteiden sarjan, jonka komissio on esittänyt valituksenalaisen tuomion 109 kohdassa esitettyjen perustelujen osalta.

124. Toinen moitteiden sarja, joka koskee arviointeja, joita ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt valituksenalaisen tuomion 110–112 kohdassa siitä, että kilpailusääntöjen rikkomisesta markkinoihin aiheutuvan todellisen vaikutuksen toteen näyttäminen on ollut riittämätöntä, ansaitsee erityishuomion.

125. Aluksi on huomautettava ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kyseisissä kohdissa otsikolla ”Sakon laskentaan liittyvät perustelut” esittämien päätelmien sekavuudesta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esittää näet epäjohdonmukaisesti sekä riidanalaisen päätöksen perustelujen riittämättömyyteen liittyviä muotoseikkoja (ja arvostelee komissiota esimerkiksi valituksenalaisen tuomion 110 kohdassa siitä, että se ei ole vastannut valittajien väitteisiin siitä, että silmäneulojen myyntihintoja ei ollut nostettu) että asiakysymystä koskevia seikkoja, jotka ovat muutenkin huomattavasti merkityksellisempiä ja joiden mukaan kyseisen päätöksen 318–320 perustelukappaleessa huomioon otetut perustelut eivät ole ”vakuuttavia” tai ne ovat paikkansapitämättömiä. [43]

126. Vaikuttaa siltä, että komissio arvostelee perustellusti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että se on katsonut, että kilpailusääntöjen rikkomisesta markkinoihin aiheutunutta todellista vaikutusta koskeneet riidanalaisen päätöksen perustelut olivat riittämättömät.

127. Yhtäältä näet yhteisön kilpailusääntöjen rikkomisesta määrättävän sakon laskentaa koskevan perusteluvelvollisuuden laajuuteen liittyvän oikeuskäytännön mukaan siitä olennaisesta menettelymääräyksestä, jona perusteluvelvollisuutta on pidettävä, johtuvat vaatimukset täyttyvät, jos komissio ilmoittaa päätöksessään arviointiperusteet, joiden

43 – Ks. mm. tästä erosta em. asia komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomion 67 ja 72 kohta sekä valituksenalaisen tuomion 92 kohta.

avulla se on määrittänyt kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden ja keston. [44] Tässä tapauksessa yksinomaan riitautetun kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden osalta nämä seikat on varmasti esitetty tässä tapauksessa riidanalaisen päätöksen 316–325 perustelukappaleessa, ja todellista vaikutusta koskevaa perustetta on arvioitu kyseisen päätöksen 318–320 perustelukappaleessa.

128. Toisaalta valituksenalaisen tuomion 110 kohdan ensimmäisessä ja toisessa virkkeessä sekä kyseisen tuomion 111 kohdan viimeisessä virkkeessä esitetyistä toteamuksista ilmenee kiistatta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tutkinut riidanalaisen päätöksen perustelujen paikkansapitävyyden siten, että se on pikemminkin kumonnut siihen sisältyneen arvioinnin kuin tyytynyt selvittämään, oliko komissio esittänyt selvästi ja yksiselitteisesti päättelyn, jonka perusteella se oli katsonut, että kilpailusääntöjen rikkomisesta aiheutui todellinen vaikutus markkinoihin.

129. Katson siis, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen luonnehtiessaan valituksenalaisen tuomion 112 kohdassa kyseisen tuomion 110 ja 111 kohdassa toteamiaan riidanalaista päätöstä rasittavia virheitä siten, että ne kuuluivat markkinoihin aiheutuvan todellisen vaikutuksen kriteeriin liittyviin riittämättömiin perusteluihin. [45]

130. Kaikesta huolimatta en kuitenkaan katso, että komission esittämä perustelujen korvaamista koskeva vaatimus voitaisiin hyväksyä, ellei tällä vaatimuksella ymmärretä tarkoitettavan sitä (mitä epäilen vahvasti), että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi pitänyt todeta oikeudellinen arviointivirhe.

131. Katson näet jäljempänä esitettävistä syistä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on arvioinut perustellusti lähinnä, että komissio ei olisi saanut nojautua yksinomaan syy-yhteyteen kartellin täytäntöönpanon ja siitä markkinoihin aiheutuvan todellisen vaikutuksen välillä sakkoa laskiessaan.

132. Toisin kuin komissio on esittänyt sekä vastineessaan että istunnossa, siitä, riittääkö kartellin todellinen täytäntöönpano osoittamaan kilpailusääntöjen rikkomisesta markki-

44 – Ks. asia C-248/98 P, KNP BT v. komissio, tuomio 16.11.2000 (Kok., s. I-9641, 42 kohta); asia C-291/98 P, Sarrió v. komissio, tuomio 16.11.2000 (Kok., s. I-9991, 73 kohta) ja em. yhdistetyt asiat Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomion 463 kohta.

45 – Tässä yhteydessä on tärkeää huomauttaa, että vaikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin käyttää valituksenalaisen tuomion 115 kohdan ranskankielisessä versiossa ilmaisua ”défaut de motivation”, oikeudenkäyntikielestä (saksa), joka on ainoa todistusvoimainen kieli ja jossa käytetään ilmaisua ”unzureichende Begründung”, ilmenee selvästi, että tällä ilmaisulla ei tarkoiteta perustelujen puuttumista (”Begründungsmangel”) vaan riittämättömiä tai virheellisiä perusteluja (”unzureichende Begründung”). Tätä tulkintaa tukee se, että tämä ilmaisu on sama kuin valituksenalaisen tuomion 99 kohdassa, jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa ”perustelujen riittämättömyyden” markkinoiden koon osalta.

noihin aiheutuvan todellisen vaikutuksen, ei missään tapauksessa ole olemassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ”vakiintunutta oikeuskäytäntöä”. Yhteisöjen tuomioistuin ei ainakaan ole tähän mennessä käsitellyt tätä ongelmaa, sillä se käsittelee sitä ensi kertaa paitsi nyt käsiteltävässä asiassa, myös niin sanotussa itävaltalaiset pankit -tapauksessa. [46]

133. Kuten julkisasiamies Bot on korostanut viimeksi mainituissa asioissa 26.3.2009 antamassaan ratkaisuehdotuksessa, useita epävarmuustekijöitä liittyy siihen, mitä suuntaviivoissa käytetty käsite ”mitattavissa” kattaa. [47]

134. Nämä epävarmuustekijät johtuvat osittain ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ristiriitaisesta oikeuskäytännöstä sen osalta, onko kartellin todellisen täytäntöönpanon toteaminen riittävää osoittamaan sen, että kilpailusääntöjen rikkomisella on ollut todellinen vaikutus markkinoihin.

135. Kuten julkisasiamies Bot on perustellusti korostanut edellä mainitussa ratkaisuehdotuksessaan, [48] tältä osin voidaan erottaa toisistaan kaksi oikeuskäytännön suuntausta.

136. Ensimmäisen oikeuskäytännön suuntauksen mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että komissio voi perustellusti nojautua ainoastaan kartellin täytäntöönpanoon päätellessään, että kilpailusääntöjen rikkomisella on ollut todellinen vaikutus markkinoihin. Tähän suuntaukseen kuuluvat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen niin sanotussa itävaltalaiset pankit -tapauksessa antama tuomio, [49] asiassa Groupe Danone vastaan komissio antama tuomio [50] sekä äskettäin asioissa Hoechst vastaan komissio [51] ja Le Carbone Lorraine vastaan komissio [52] antamat tuomiot.

137. Kuten olen jo todennut, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on sen sijaan katsonut valituksenalaisessa tuomiossa, että komissio ei olisi saanut tyytyä toteamaan, että kartelli oli todellisuudessa pantu täytäntöön, osoittaakseen kilpailusääntöjen rikkomisen todellisen vaikutuksen markkinoihin. Tämä lähestymistapa kuuluu toiseen oikeuskäytännön suuntaukseen, joka on samanaikainen kuin ensin mainittu ja jossa edellytetään lähinnä, että komissio kykenee esittämään konkreettisia ja uskottavia indisioita siitä, että kartellilla on kohtuullisella todennäköisyydellä ollut vaikutus markkinoihin, jolloin

46 – Yhdistetyt asiat C-125/07 P, Erste Bank der österreichischen Sparkassen v. komissio, C-133/07 P, Raiffeisen Zentralbank Österreich v. komissio, C-135/07 P, Bank Austria Creditanstalt v. komissio, ja C-137/07 P, Österreichische Volksbanken v. komissio, jotka ovat parhaillaan vireillä.

47 – Em. asioissa annetun ratkaisuehdotuksen 275 kohta.

48 – Ks. em. ratkaisuehdotuksen 279–300 kohta.

49 – Yhdistetyt asiat T-259/02–T-264/02 ja T-271/02, Raiffeisen Zentralbank Österreich v. komissio, tuomio 14.12.2006 (Kok., s. II-5169, 288 kohta). Huomautettakoon, että tämän tuomion on antanut sama jaosto samassa kokoonpanossa kuin valituksenalaisen tuomion.

50 – Asia T-38/02, Groupe Danone v. komissio tuomio 25.10.2005 (Kok., s. II-4407). Sen 148 kohdassa todetaan, että ”jos sopimus, jolla on kilpailunvastainen tavoite, pannaan – vaikka vain osittain – täytäntöön, ei ole mahdollista päätellä, ettei kyseisellä sopimuksella ollut vaikutuksia markkinoihin”. Huomautettakoon, että tätä tuomion kohtaa ei saatettu yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi muutoksenhaun yhteydessä asiassa C-3/06 P, Groupe Danone v. komissio, tuomio 8.2.2007 (Kok., s. I-1331).

51 – Asia T-410/03, Hoechst v. komissio, tuomio 18.6.2008 (Kok., s. II-881, 345 ja 348 kohta).

52 – Asia T-73/04, Carbone Lorraine v. komissio, tuomio 8.10.2008 (Kok., s. II-2661, 84 kohta). Huomautettakoon, että tästä tuomiosta on valitettu yhteisöjen tuomioistuimeen asiassa C-554/08 P, Carbone Lorraine v. komissio.

kartellin todellinen täytäntöönpano on tämän lähestymistavan mukaan ainoastaan yksi vahva indisio, ilman että komissio voisi kuitenkaan rajoittaa tutkimustaan tällaiseen indisioon. [53]

138. Tämän lähestymistavan mukaan kilpailusääntöjen rikkomisen täytäntöönpano on vain yksi ennakkoedellytys kartellista markkinoihin aiheutuvan todellisen vaikutuksen toteennäyttämiselle. [54]

139. Julkisasiamies Botin edellä mainitussa ratkaisuehdotuksessaan [55] omaksuman kannan mukaisesti yhdyn näkemykseen, jota tässä jälkimmäisessä oikeuskäytännön suuntauksessa on noudatettu.

140. Katson näet, että jos komissio aikoo nojautua päätöksessä, jolla se määrää yritykselle sakkoa EY 81 artiklan 1 kohdan rikkomisesta, siihen, että kilpailusääntöjen rikkomisella on ollut todellinen vaikutus markkinoihin, sen on kyettävä esittämään konkreettisia, uskottavia ja riittäviä indisioita, joiden perusteella se kykenee arvioimaan, millainen todellinen vaikutus kilpailusääntöjen rikkomisella on saattanut olla markkinoiden kilpailuun. Erityisesti siltä osin kuin kilpailusääntöjen rikkomisen todellisen vaikutuksen olemassaolo antaa komissiolle mahdollisuuden tapauksessa, jossa kilpailusääntöjen rikkominen on laadultaan erittäin vakava, vahvistaa sen vakavuus ja korottaa sakon laskentapohjaa suuntaviivojen mukaisesta 20 miljoonan euron vähimmäiskynnyksestä, kyseinen toimielin ei voi tuolloin vain todeta, että kartelli on todellisuudessa pantu täytäntöön, ja näin ollen tyytyä olettamaan ilman lisänäyttöä, että tällä kartellilla on todennäköisesti ollut vaikutuksia markkinoihin.

141. Tällainen vaatimus on mielestäni erityisen asianmukainen, kun otetaan huomioon oikeuskäytännössä mainittu tavoite, jonka mukaan EY 81 artiklan 1 kohtaa rikkoneille yrityksille määrättävien sakkojen tarkoituksena on erityisesti niiden lainvastaisen käyttäytymisen poistaminen. [56]

142. Tässä yhteydessä ei voida mielestäni hyväksyä sitä, että komissio olisi tarkoitukseltaan kilpailunvastaisten sopimusten osalta, kuten tuotemarkkinoiden ja/tai maantieteellisten markkinoiden jakamista taikka hintojen vahvistamista koskevien sopimusten osalta, paitsi vapautettu velvollisuudesta osoittaa näiden sopimusten vaikutukset, kun todetaan kilpailusääntöjen rikkomisen *olemassaolo*, tämän lisäksi vapautettu myös velvollisuu-

53 – Ks. asia T-322/01, Roquette Frères v. komissio, tuomio 27.9.2006 (Kok., s. II-3137, 77 ja 78 kohta); asia T-329/01, Archer Daniels Midland v. komissio, tuomio 27.9.2006 (Kok., s. II-3255, 178–181 kohta); asia T-43/02, Jungbunzlauer v. komissio, tuomio 27.9.2006 (Kok., s. II-3435, 155–159 kohta) ja asia T-59/02, Archer Daniels Midland v. komissio, tuomio 27.9.2006 (Kok., s. II-3627, 161–165 kohta). Ks. myös vastaavasti asia T-52/03, Knauf Gips v. komissio, tuomio 8.7.2008 (392–395 kohta); asia T-53/03, BPB v. komissio, tuomio 8.7.2008 (Kok., s. II-1333, 301–304 kohta) ja asia T-54/03, Lafarge v. komissio (584–587 kohta). Huomautettakoon, että asioissa T-52/03 ja T-54/03 annettuihin tuomioihin on haettu muutosta asiassa C-407/08 P, Knauf Gips v. komissio, ja asiassa C-413/08 P, Lafarge v. komissio, jotka ovat parhaillaan vireillä yhteisöjen tuomioistuimessa.

54 – Ks. em. asia Roquette Frères v. komissio, tuomion 77 kohta ja asia T-329/01, Archer Daniels Midland v. komissio, tuomion 180 kohta.

55 – Ks. em. ratkaisuehdotuksen 303–314 kohta.

56 – Ks. mm. em. asia ACF Chemiefarma v. komissio, tuomion 173 kohta; em. asia SGL Carbon v. komissio, tuomion 37 kohta ja asia C-76/06 P, Britannia Alloys & Chemicals v. komissio, tuomio 7.6.2007 (Kok., s. I-4405, 22 kohta).

desta esittää konkreettisia ja uskottavia indisioita kilpailusääntöjen rikkomisen todellisesta vaikutuksesta markkinoihin, vaikka sen mielestä on välttämätöntä nojautua tähän perusteeseen määritettäessä kilpailusääntöjen rikkomisen *vakavuus* ja viime kädessä laskettaessa sakko, jonka se aikoo määrätä asianomaisille yrityksille.

143. Tästä seuraa mielestäni, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on menetellyt perustellusti todetessaan valituksenalaisen tuomion 110 ja 111 kohdassa lähinnä, että komissio ei olisi saanut ilman muita selityksiä rajoittua päättelemään kartellin täytäntöönpanon perusteella, että kartellista aiheutui todellisia vaikutuksia markkinoihin, ja tyytyä nojautumaan päätöksessään kartellin täytäntöönpanon ja siitä markkinoihin aiheutuvan todellisen vaikutuksen väliseen syy-yhteyteen.

144. Ehdotan siis, että komission esittämää perustelujen korvaamista koskevaa vaatimusta ei hyväksytä.

ii) Väitteet, joita valittajat ovat esittäneet kolmannen valitusperusteen toisen osan tueksi

145. Valittajat arvostelevat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että se on kieltäytynyt kumoamasta riidanalaista päätöstä, vaikka se on todennut komission laiminlyöneen perusteluvelvollisuutensa kilpailusääntöjen rikkomisesta markkinoihin aiheutunutta todellista vaikutusta koskevan kriteerin osalta.[57] Niiden mielestä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei siten olisi saanut oikeudellista virhettä tekemättä katsoa valituksenalaisen tuomion 190 kohdassa, että sakon perusmäärä oli asianmukainen.

146. Vaikka oletettaisiin, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on menetellyt perustellusti, kun se totesi riidanalaisen päätöksen perustelut puutteellisiksi, siltä osin kuin kyseessä oli kilpailusääntöjen rikkomisen todellinen vaikutus markkinoihin, eikä todennut tätä perustetta koskevaa (ilmeistä) arviointivirhettä, valittajien esittämät väitteet eivät voi mielestäni menestyä.

147. On muistettava, että kun on kyse sellaisista päätöksistä nostetuista kanteista, joissa komissio on määrännyt yrityksille sakkoja kilpailusääntöjen rikkomisesta, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on kahdella tapaa toimivaltainen. Yhtäältä sen tehtävänä on tutkia päätösten laillisuus EY 230 artiklan nojalla ja siinä yhteydessä muun muassa, onko perusteluvelvollisuutta, jonka laiminlyöminen johtaa päätöksen *kumoamiseen*, noudatettu. Toisaalta ensimmäisen oikeusas-

57 – Näkemykset, joita on esitetty edellä alaviitteessä 45 valituksenalaisen tuomion 115 kohdassa käytetyn ranskankielisen ilmaisun "défaut de motivation" osalta, pätevät myös siltä osin kuin tätä samaa ilmaisua on käytetty saman tuomion 190 kohdassa. Tällä ilmaisulla on siis valituksenalaisen tuomion saksankielisen version sanamuodon mukaisesti tulkittava tarkoitettavan virheellisiä tai puutteellisia perusteluja eikä perustelujen puuttumista.

teen tuomioistuimella on toimivalta EY 229 artiklassa ja asetuksessa N:o 1/2003 sille annetun täyden harkintavallan nojalla arvioida, onko sakkojen suuruus asianmukainen. [58]

148. Tästä seuraa, että se, että perustelut todetaan riittämättömiksi jonkin yritykselle EY 81 artiklan 1 kohdan rikkomisesta määrätyn sakon määrän laskentaperusteen osalta, ei voi sellaisenaan aiheuttaa sellaisen päätöksen osittaistakaan kumoamista, jolla tämä sakko on määrätty. Tämä päätelmä on ymmärrettävissä, kun otetaan huomioon niiden kriteerien määrä, joita komissio voi käyttää määritellessään tietyn kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden ja keston. Kyseisen päätöksen päätösosa (mukaan lukien siis sen sakon määrä, joka sillä määrätään), voi näet täysin pätevästi perustua muihin syihin kuin niihin, joihin asiakysymyksen ratkaisseen tuomioistuimen toteama virhe tai puute on vaikuttanut.

149. Komissio on päätynyt riidanalaisessa päätöksessä kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden osalta 20 miljoonan euron suuruiseen laskentapohjaan. Tämä määrä on yksilöity siten, että on otettu huomioon muun muassa kilpailusääntöjen rikkomisen laatu, sen todellinen vaikutus markkinoihin ja markkinoiden maantieteellinen laajuus.

58 – Ks. vastaavasti em. asia KNP BT v. komissio, tuomion 38–40 kohta ja asia Sarrió v. komissio, tuomion 69–71 kohta.

150. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut valituksenalaisessa tuomiossa ensin virheet, jotka rasittavat markkinoihin kohdistuvaa todellista vaikusta koskevaa komission arviointia kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden tutkimisen yhteydessä, minkä jälkeen se on tutkinut, voisivatko nämä virheet vaikuttaa myös sakon laskentaan eli 20 miljoonan euron laskentapohjaan, johon oli päädytty riidanalaisessa päätöksessä valittajien osalta.

151. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut täyden harkintavaltansa perusteella harjoittamansa valvonnan yhteydessä ensin valituksenalaisen tuomion 188 ja 189 kohdassa, että riidanalaiseen päätökseen sisältynyt kilpailusääntöjen rikkomisen luonnehtiminen ”erittäin vakavaksi” oli perusteltavissa kyseisten sopimusten laadulla, minkä jälkeen se on todennut perustellusti kyseisen tuomion 190 kohdassa, että todetut virheet eivät voineet kyseiseen tapaukseen liittyneissä olosuhteissa *johtaa määrätyn sakon poistamiseen tai sen määrän alentamiseen*, koska kilpailusääntöjen rikkomisen luonnehtiminen ”erittäin vakavaksi” oli perusteltua ja koska komissio oli valinnut suuntaviivoissa tällaisen kilpailusääntöjen rikkomisen osalta määrätyn alimman laskentapohjan (tarkemmin sanoen ”vakavaa” kilpailusääntöjen rikkomista koskevan enimmäismäärän) eli 20 miljoonaa euroa.

152. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on toisin sanoen katsonut, että vaikka kilpailusääntöjen rikkomisen todellinen vaikutus markkinoihin saattaa antaa komissiolle mahdollisuuden korottaa sen määrittämää sakon laskentapohjaa ja vaikka tilanne on mahdollisesti voinut olla tällainen nyt käsiteltävään asiaan liittyvissä olosuhteissa, tätä perustetta rasittavat virheet eivät missään

tapauksessa vaikuttaneet millään tavoin nyt käsiteltävässä asiassa vahvistettuun määrään (ja siten riidanalaisen päätöksen päätösosaan), koska tämä määrä vastasi suuntaviivojen mukaisen vakavien kilpailusääntöjen rikkomisen ryhmän enimmäismäärää, vaikka kilpailusääntöjen rikkomista voitiin sen laadun vuoksi luonnehtia ”erittäin vakavaksi” kilpailusääntöjen rikkomiseksi. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on katsonut täyden harkintavaltansa perusteella, että sen toimivaltaa ei ollut tarpeen käyttää riidanalaisen päätöksen muuttamiseen, koska huomioon otettu laskentapohja oli jo lievä verrattuna luonnehdintaan ”erittäin vakavaksi” kilpailusääntöjen rikkomiseksi, ja se oli siten asianmukainen.

153. Tällaiseen arviointiin ja tällaiseen lähestymistapaan ei mielestäni sisälly oikeudellista virhettä.

154. Näin ollen ehdotan, että valittajien kolmannen valitusperusteensa toisen osan tueksi esittämät väitteet on hylättävä. Tämän seurauksena tämä valitusperuste on mielestäni hylättävä kaikilta osin.

E *Neljäs valitusperuste, jonka mukaan suuntaviivoja on sovellettu virheellisesti ja kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuutta on arvioitu virheellisesti*

155. Tämä valitusperuste on kaksiosainen. Ensimmäinen perustuu siihen, että kilpailusääntöjen rikkomisesta markkinoihin aiheutuneen todellisen vaikutuksen määrittämisen virheellisyyttä ei ole otettu huomioon. Jälkimmäinen perustuu siihen, että sitä, että valittajat lopettivat kilpailusääntöjen rikkomisen vapaaehtoisesti, ei ole otettu huomioon lieventävänä seikkana.

1. Neljännen valitusperusteen ensimmäinen osa, jonka mukaan kilpailusääntöjen rikkomisesta markkinoihin aiheutuneen todellisen vaikutuksen määrittämisen virheellisyyttä ei ole otettu huomioon

a) Asianosaisten lausumat

156. Valittajat väittävät, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt valituksenalaisen tuomion 188–190 kohdassa kahdessakin mielessä oikeudellisen virheen. Yhtäältä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on määrittänyt kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden siten, että se on ottanut huomioon ainoastaan sen abstraktin muodon. Se, että kilpailusääntöjen rikkomisen konkreettisia olosuhteita ei ole otettu huomioon, on sekä suuntaviivojen että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön ja komission päätöskäytännön vastaista. Toisaalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on menetellyt virheellisesti katsoessaan, että suuntaviivojen mukainen sakon laskentapohja on ”erittäin vakavan” kilpailusääntöjen rikkomisen osalta vähimmäismäärä, josta ei saa poiketa. Tämä lähestymistapa on komission päätöskäytännön vastainen ja merkitsee suhteellisuusperiaatteen loukkaamista.

157. Komissio viittaa osittain perusteluihin, joita se on kehittänyt kolmannen valitusperusteen yhteydessä kilpailusääntöjen rikkomisesta markkinoihin aiheutuvan todellisen vaikutuksen osalta. Se lisää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole pitänyt suuntaviivojen mukaista laskentapohjaa kynnyksenä, joka ei olisi ylitettävissä, vaan on sen sijaan tutkinut sen oikeasuhteisuuden valituksenalaisen tuomion 206 ja 223 kohdassa. Komission päätöskäytäntöön liittyvistä valittajien väitteistä on todettava, että esitetyt esimerkit ovat joko asiaankuulumattomia taikka uusia tai paikkansapitämättömiä.

b) Oikeudellinen arviointi

158. On muistettava, että sellaisen valituksen yhteydessä, joka on kohdistettu ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomioon, jolla on vahvistettu yhteisön kilpailusääntöjä rikkoneelle yritykselle määrätyn sakon suuruus, yhteisöjen tuomioistuin valvoo ensinnäkin sitä, onko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ottanut oikeudellisesti asianmukaisella tavalla huomioon kaikki ne tekijät, jotka ovat olennaisia arvioitaessa sitä, miten vakavana tiettyä menettelytapaa on pidettävä EY 81 ja EY 82 artiklan sekä asetuksen N:o 17 15 artiklan (tai asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan) valossa, ja toiseksi yhteisöjen tuomioistuin tutkii, onko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin käsitellyt oikeudellisesti riittävällä tavalla kaikkia valittajan esittämiä argumentteja, joilla pyritään sakon poistamiseen tai pienentämiseen. [59]

159. Muistutettakoon tässä tapauksessa siitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on katsonut valituksenalaisen tuomion 188 kohdassa, että kyseinen kilpailusääntöjen rikkominen, jonka kohteena oli tuotemarkkinoiden ja maantieteellisten markkinoiden jakaminen, merkitsi laatunsa vuoksi kilpailuoikeuden ilmeistä rikkomista ja oli siksi erityisen vakava. Se päätteli tästä valituksenalaisen tuomion 189 kohdassa, että suuntaviivoissa esitetyn määritelmän perusteella kilpailusääntöjen luonnehtiminen ”erittäin vakavaksi” riidanalaisessa päätöksessä oli perusteltua.

160. Tähän arviointiin ei sellaisenaan sisälly mielestäni minkäänlaista oikeudellista virhettä.

161. Yhteisöjen tuomioistuimella oli näet jo asiassa Thyssen Stahl vastaan komissio antamassaan tuomiossa [60] tilaisuus vahvistaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen omaksuma lähestymistapa, jonka mukaan kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuus voidaan osoittaa viittaamalla lainvastaisten menettelytapojen laatuun ja tarkoitukseen ja jonka mukaan menettelytavan tarkoitus voi olla sen vaikutuksia tärkeämpi, kun vahvistetaan sakon määrää. Yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että kilpailunvastaisen menettelytavan vaikutus ei näin ollen ole ratkaiseva peruste arvioitaessa sakon asianmukaista määrää. [61]

59 – Ks. mm. em. asiat Baustahlgewebe v. komissio, tuomion 128 kohta; Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied v. komissio, tuomion 217 kohta ja Groupe Danone v. komissio, tuomion 69 kohta.

60 – Asia C-194/99 P, Thyssen Stahl v. komissio, tuomio 2.10.2003 (Kok., s. I-10821).

61 – Em. asia, tuomion 118 kohta.

162. Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut perustellusti valituksenalaisen tuomion 189 kohdassa, komissio on lisäksi katsonut suuntaviivoissa erittäin vakavien kilpailusääntöjen rikkomisten osalta, että kyseessä ovat ”pääasiassa hintakartellit tai markkinoiden jakaminen horisontaalisin rajoituksin tai muut menettelyt, jotka vaikuttavat sisämarkkinoiden moitteettomaan toimintaan, kuten muiden sulkeminen pois kansallisilta markkinoilta” (1 kohdan A alakohdan toisen alakohdan kolmas luetelmakohta).

163. Tästä viitteellisestä kuvauksesta ilmenee, että sellaiset sopimukset tai yhdenmukaistetut menettelytavat, joilla pyritään, kuten nyt käsiteltävässä asiassa, yhtäältä tuotemarkkinoiden jakamiseen segmentoimalla Euroopan neulamarkkinat ja muun kovan lyhyttavaran markkinat ja toisaalta maantieteellisten markkinoiden jakamiseen segmentoimalla Euroopan käsityöneulojen, ompelukoneneulojen, kudinpuikkojen ja virkkuukoukkujen markkinat, voivat merkitä jo laatunsa perusteella luonnehdintaa ”erittäin vakavaksi”, ilman että olisi välttämätöntä, että näillä menettelytavoilla olisi erityinen vaikutus.

164. Katson siis, että valittajat eivät voi arvostella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että se on todennut lähinnä, että suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan ensimmäisessä alakohdassa luetellut perusteet eivät ole yhtä tärkeitä kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden arvioinnin kannalta.

165. Kuten olen esittänyt tämän ratkaisuehdotuksen 151 ja 152 kohdassa, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on myös ensin todennut virheet, jotka rasittavat komission tutkimusta kilpailusääntöjen rikkomisen todellisesta vaikutuksesta, minkä jälkeen se on kuitenkin kieltäytynyt käyttämästä toimivaltaansa muuttaa riidanalaisessa päätöksessä vahvistettua sakon laskentapohjaa, koska se on lähinnä arvioinut, että nyt käsiteltävään asiaan liittyvissä olosuhteissa määrää, johon siinä oli päädytty, oli lievennetty verrattuna siihen, että kilpailusääntöjen rikkomista oli luonnehdittava ”erittäin vakavaksi” jo tämän rikkomisen laadun perusteella. Toisin kuin valittajat väittävät, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole siis katsonut, että riidanalaisessa päätöksessä vahvistettu 20 miljoonan euron suuruinen laskentapohja oli kynnys, jota ei voitu ylittää, vaan sitä vastoin tutkinut täyden harkintavaltansa perusteella, oliko tätä määrää aiheellista muuttaa, kuten valituksenalaisen tuomion 190 kohdasta ilmenee. [62] Se, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on pitänyt nyt käsiteltävään asiaan liittyvissä olosuhteissa asianmukaisena olla muuttamatta riidanalaisessa päätöksessä vahvistettua sakon laskentapohjaa ja esittänyt syyt tämän arvioinnin tueksi, ei voi sellaisenaan merkitä suhteellisuusperiaatteen loukkaamista. Myöskään sillä mahdollisella seikalla, että komissio on arvioinut eri tavalla muita lainvastaisia menettelytapoja muissa asioissa, ei ole mitään merkitystä, koska komission päätöskäytäntö ei kuulu kilpailuoikeuden alalla sakkojen määrittämiseen sovellettaviin oikeussääntöihin. [63]

62 – Ks. samankaltaisen menettelytavan osalta mm. asia T-223/00, Kyowa Hakko Kogyo et Kyowa Hakko Europe v. komissio, tuomio 9.7.2003 (Kok., s. II-2553, 77–89 kohta).

63 – Ks. mm. em. yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 209–213 kohta; asia JCB Service v. komissio, tuomion 205 kohta ja asia C-510/06 P, Archer Daniels Midland v. komissio, tuomion 82 kohta.

166. Neljännen valitusperusteen ensimmäinen osa on siis hylättävä.

2. Neljännen valitusperusteen toinen osa, jonka mukaan sitä, että valittajat ovat lopettaneet kilpailusääntöjen rikkomisen vapaaehtoisesti, ei ole otettu huomioon lieventävänä seikkana

a) Asianosaisten lausumat

167. Valittajat väittävät valitusperusteen tässä osassa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt valituksenalaisen tuomion 211 ja 213 kohdassa oikeudellisen virheen todetessaan, että lieventävän seikan toteaminen on mahdollista vain siinä tapauksessa, että komission toimenpiteet ovat saaneet asianomaiset yritykset lopettamaan kilpailunvastaiset menettelytapansa. Valittajien mielestä kilpailusääntöjen rikkomisen vapaaehtoinen lopettaminen jo ennen komission ensimmäistä tutkimustoimenpidettä pitäisi kaiken järjen mukaan ottaa huomioon lieventävänä seikkana, koska sitä ei varmasti ole otettu huomioon kilpailusääntöjen kestoa arvioitaessa.

168. Komission mielestä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi on sen oikeuskäytännön mukainen, eikä sitä ole syytä kyseenalaistaa.

b) Oikeudellinen arviointi

169. On kiistatonta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi valittajan perustelut, kun nämä pyysivät sitä toteamaan, että komissio oli toiminut virheellisesti, kun se oli kieltäytynyt ottamasta niiden osalta huomioon suuntaviivojen 3 kohdassa tarkoitettua lieventävää seikkaa muun muassa siitä syystä, että kilpailusääntöjen rikkominen oli lopetettu ennen komission ensimmäisiä toimenpiteitä.

170. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut valituksenalaisen tuomion 211 kohdassa, että lainvastaisen sopimuksen sovittua aikaisempi lopettaminen ei voi antaa oikeutta lieventävien olosuhteiden soveltamiseen suuntaviivojen 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla. Tällaisen vähennyksen soveltaminen tällaisissa olosuhteissa merkitsisi näet sen kaksinkertaista hyödyntämistä, kun myös kilpailusääntöjen rikkomisten kesto otettaisiin huomioon sakkoja laskettaessa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tässä tapauksessa todennut valituksenalaisen tuomion 212 kohdassa, että lainvastaisen sopimuksen sovittua aikaisempi lopettaminen ei ole perustunut komission toimenpiteeseen eikä valittajien päätökseen kilpailusääntöjen rikkomisen lopettamisesta, vaan lähinnä valittajien kasvaneeseen tuotantokapasiteettiin Tšekin tasavallassa, kuten valittajat totesivat väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 213 kohdassa, että sopimuksen sovittua aikaisempi lopettaminen oli otettu jo huomioon arvioitaessa kilpailusääntöjen rikkomisen kestoa, eikä se siis voinut olla lieventävä seikka.

171. Riippumatta siitä (tosiseikkoja koskevasta) kysymyksestä, ovatko valittajat lopetta-

neet kilpailusääntöjen rikkomisen sovittua aikaisemmin täysin vapaaehtoisesti vai taloudellisen pakkotilanteen vuoksi, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tulkintaa suuntaviivoista ei mielestäni voi rasittaa oikeudellinen virhe.

172. Muistutettakoon näet siitä, että suuntaviivojen 3 kohdassa todetaan lähinnä, että komission vahvistamaa sakon perusmäärää vähennetään muun muassa silloin, jos asianomainen yritys lopettaa kilpailusääntöjen rikkomisen heti komission ensimmäisten toimenpiteiden jälkeen.

173. Yhteisöjen tuomioistuimella on jo ollut tilaisuus vahvistaa edellä mainitussa asiassa Dalmine vastaan komissio antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi, jonka mukaan suuntaviivojen 3 kohdassa tarkoitettua lieventävää seikkaa ei voida soveltaa, jos todettu kilpailusääntöjen rikkominen oli jo päättynyt tai sitä oltiin päättämässä, kun komissio aloitti ensimmäiset tutkimuksensa. [64]

174. Tämä näkemys vahvistettiin äskettäin, joskin hieman erilaisissa olosuhteissa, edellä mainitussa asiassa Archer Daniels Midland vastaan komissio annetussa tuomiossa (C-510/06 P), jossa yhteisöjen tuomioistuin piti perusteltuna sitä, että kyseisen yrityksen sakon perusmäärää ei ollut alennettu sillä perusteella, että se oli lopettanut laittoman toimintansa amerikkalaisten kilpailuviranomaisten ensimmäisten huomautusten johdosta ja nämä huomautukset oli kyseisessä asiassa annettu ennen komission toimenpiteitä. [65] Yhteisöjen tuomioistuin nojautui tässä arvioinnissaan tarpeeseen säilyttää komission määräämän sakon ennalta ehkäisevä vaikutus ja EY 81 artiklan 1 kohdan tehokkaaseen vaikutukseen. [66]

175. Tästä seuraa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole tehnyt nyt käsiteltävässä asiassa minkäänlaista oikeudellista virhettä siltä osin kuin se on vahvistanut komission riidanalaisessa päätöksessä omaksuman kannan, jonka mukaan valittajien osalta ei otettu huomioon lieventävää seikkaa sillä perusteella, että ne olivat lopettaneet EY 81 artiklan 1 kohdan rikkomisen sovittua aikaisemmin, vaikka ne eivät olleet kiistäneet rikkomisen olemassaoloa.

176. Näin ollen katson, että neljännen valitusperusteen toinen osa ei voi menestyä. Myös tämä valitusperuste on hylättävä kokonaan.

64 – Tuomion 158 ja 160 kohta.

65 – Em. asia C-510/06 P, tuomion 150 kohta.
66 – Sama asia, tuomion 149 kohta.

F *Viides valitusperuste, jonka mukaan suhteellisuusperiaatetta on loukattu sakon määrää vahvistettaessa*

1. Asianosaisten lausumat

177. Valittajat väittävät, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on loukannut suhteellisuusperiaatetta kahdella tavalla, kun se on määrittänyt kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden sakkoja vahvistaessaan. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on yhtäältä soveltanut suuntaviivoja kaavamaisesti, ottamatta huomioon kilpailusääntöjen rikkomiseen liittyviä konkreettisia olosuhteita. Toisaalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on selvittänyt sakon oikeasuhteisuuden vain erillisten perusteiden kannalta ottamatta huomioon nyt käsiteltävään asiaan liittyviä olosuhteita kokonaisvaltaisesti. Valittajat arvostelevat tältä osin erityisesti valituksenalaisen tuomion 228–232 kohtaa.

178. Komission mielestä tämä valitusperuste pitäisi jättää tutkimatta, koska sillä vaaditaan yhteisöjen tuomioistuinta tutkimaan uudelleen sakon taso. Se korostaa toissijaisesti, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tutkinut yksityiskohtaisesti sakon oikeasuhteisuuden ja että valittajien väitteet ovat perusteettomia.

2. Oikeudellinen arviointi

179. Valittajien ensimmäinen väite, joka koskee suuntaviivojen kaavamaista soveltamista, on hylättävä samoista syistä kuin tämän ratkaisuehdotuksen 165 kohdassa on esitetty. Valittajat tyytyvät näet toistamaan tämän väitteen tukemiseksi arvostelunsa, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi pitänyt 20 miljoonan euron laskentapohjaa ylittämättömänä kynnyksenä. Kuten olen edellä jo todennut, tällainen arvostelu ei voi menestyä.

180. Jälkimmäisestä väitteestä on muistutettava, että vakiintuneessa oikeuskäytännössä on katsottu, että sen jälkeen kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ratkaissut täyden tuomiovaltansa nojalla yhteisön oikeuden rikkomisesta yrityksille määrättyjen

sakkojen suuruuden, yhteisöjen tuomioistuimen asiana ei ole korvata kohtuullisuussyistä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen harkintaa omallaan, kun se käsittelee valitusta. [67]

181. Tästä seuraa, että yhteisöjen tuomioistuin ei ole muutoksenhaun yhteydessä toimivaltainen tutkimaan sakon määräämistä kokonaisuudessaan uudelleen. [68]

182. Tässä tapauksessa valittajat kehottavat valituksessaan yhteisöjen tuomioistuinta todellisuudessa tutkimaan uudelleen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen määräämän sakon suuruuden. Ne näet väittävät valituskirjelmänsä 103–108 kohdassa, että sen, että markkinoihin ei ole aiheutunut todellista vaikutusta, kilpailusääntöjen rikkomisen keston ja vaihtelevan vaikutuksen, sen lopettamisen sovittua aikaisemmin, väitetyn epäsuhdan sakon ja kokonaisliikevaihdon välillä, merkityksellisten markkinoiden väitetyn pienen koon sekä prosenttiosuuden, joka edustaa komission määräämää sakkoa verrattuna kyseisten markkinoiden ensimmäisen tason vuosittaiseen liikevaihtoon, olisi pitänyt johtaa siihen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi alentanut riidanalaisessa päätöksessä määrätyn sakon määrää.

183. Yhteisöjen tuomioistuimen on muutoksenhaun yhteydessä sitä vastoin muun muassa selvitettävä, onko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin käsitellyt oikeudellisesti riittävällä tavalla kaikkia valittajan esittämiä argumentteja, joilla pyritään sakon poistamiseen tai pienentämiseen. [69]

184. Kuten komissio on esittänyt vastineessaan ja kuten tässä ratkaisuehdotuksessa tehdystä kolmannen ja neljännen valitusperusteen tutkimuksesta ilmenee, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tältä osin tutkinut tarkasti valittajien väitteet, jotka on toistettu niiden valituskirjelmän edellä mainituissa 103–108 kohdassa.

185. Lisäksi on todettava yksityiskohtaisemmasta arvostelusta, joka koskee sakon väitettyä epäsuhtaa valittajien kokonaisliikevaihtoon nähden ja merkityksellisten markkinoiden ensimmäisen tason kokoa ja jota ei ole tutkittu vastattaessa edellä oleviin valitusperusteisiin, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on perustellusti selvittänyt valituksenalaisen tuomion 228–232 kohdassa, oliko riidanalaisessa päätöksessä huomioon otettu määrä valittajien väitteiden ja sen täyden harkintavallan perusteella oikeassa suhteessa kyseisiin seikkoihin. Tältä osin on todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt tämän arvioinnin pitäytymättä asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan

67 – Ks. mm. asia C-320/92 P, Finsider v. komissio, tuomio 15.12.1994 (Kok., s. I-5697, 46 kohta); asia C-51/92 P, Hercules Chemicals v. komissio, tuomio 8.7.1999 (Kok., s. I-4235, 109 kohta); em. yhdistetyt asiat Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomion 614 kohta ja em. yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 245 kohta.

68 – Ks. vastaavasti em. yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 246 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

69 – Ks. erityisesti em. asiat Baustahlgewebe v. komissio, tuomion 128 kohta ja Groupe Danone v. komissio, tuomion 69 kohta.

2 kohdassa säädetyssä enimmäismäärässä, joka on 10 prosenttia kokonaisliikevaihdosta ja jonka noudattaminen ei voi taata automaattisesti sakon oikeasuhteisuutta, kuten se on asianmukaisesti todennut valituksenalaisen tuomion 226 kohdassa.

186. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että viides valitusperuste hylätään ja että valitus näin ollen hylätään kokonaisuudessaan.

III Oikeudenkäyntikulut

187. Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 122 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan yhteisöjen tuomioistuin voi päättää oikeudenkäyntikuluista, jos valitus on perusteeton. Saman työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdassa, jota sovelletaan valituksen käsittelyyn työjärjestyksen 118 artiklan nojalla, säädetään, että asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska valittajat häviävät mielestäni asian, ne on velvoitettava korvaamaan muutoksenhakuun liittyvät oikeudenkäyntikulut komission vaatimusten mukaisesti.

IV Ratkaisuehdotus

188. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin ratkaisee asian seuraavasti:

1) Valitus hylätään.

2) William Prym GmbH & Co. KG ja Prym Consumer GmbH & Co. KG velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.